**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**
**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**
**КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

магістра

на тему: **«МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0123-з
спеціальності: 012 «Дошкільна освіта»
освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»
Л. Г. Терещенко

Керівник: доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, к. пед. н. _____ Л. М. Шульга

Рецензент: доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, к. пед. н._____ А. Ф. Курінна

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Факультет** соціальної педагогіки та психології
**Кафедра** дошкільної та початкової освіти
**Рівень вищої освіти** магістерський
**Спеціальність** 012 «Дошкільна освіта»
**Освітньо-професійна програма** «Дошкільна освіта»

**ЗАТВЕРДЖУЮ**
**Завідувач кафедри _____**

«____» _____20__ року

**ЗАВДАННЯ**
**НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Терещенко Людмилі Георгіївні

**1. Тема роботи:** «Методичні засади запровадження інноваційних технологій в сучасних закладах дошкільної освіти»
керівник роботи Шульга Людмила Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
затверджені наказом ЗНУ від «24» вересня 2024 року № 1447-с

**2. Строк подання студентом роботи** 01 лютого 2024 р.

**3. Вихідні дані до роботи**: матеріали педагогічної практики, курсових робіт

**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**: проаналізувати сутність ключових понять дослідження; з'ясувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці сучасної дошкільної освіти; розробити методичні рекомендації щодо упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти

**5. Перелік графічного матеріалу:** 8 таблиць

**6. Консультанти розділів роботи**

| Розділ | Прізвище, ініціали та посада консультанта | Підпис, дата | |
|---|---|---|---|
| | | завдання видав | завдання прийняв |
| Вступ | Шульга Л. М. | 02.03.24 р. | 02.03.24 р. |
| Розділ 1 | Шульга Л. М. | 06.04.24 р. | 06.04.24 р. |
| Розділ 2 | Шульга Л. М. | 08.06.24 р. | 08.06.24 р. |
| Висновки | Шульга Л. М. | 06.09.24 р. | 06.09.24 р. |
| Додатки | Шульга Л. М. | 19.10.24 р. | 19.10.24 р. |

7. Дата видачі завдання 02.03.2024 р.

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

| № з/п | Назва етапів кваліфікаційної роботи | Строк виконання етапів роботи | Примітка |
|---|---|---|---|
| 1. | Збір та систематизація матеріалу | лютий | виконано |
| 2. | Написання вступу | березень | виконано |
| 3. | Написання першого розділу | квітень-травень | виконано |
| 4. | Написання другого розділу | червень | виконано |
| 5. | Написання висновків | вересень | виконано |
| 6. | Оформлення додатків | жовтень | виконано |
| 7. | Оформлення роботи, рецензування | листопад | виконано |
| 8. | Захист | грудень | |

Студент _____ Терещенко Л. Г.
( підпис ) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Шульга Л. М.
( підпис ) (прізвище та ініціали)

**Нормоконтроль пройдено**

Нормоконтролер _____ Вахняк Н. В.
( підпис ) (прізвище та ініціали)

# РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 55 с., 8 таблиць, 45 джерел, 3 додатки.

Мета дослідження: розроблення методичних рекомендацій з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження – процес запровадження інноваційних технологій в закладі дошкільної освіти.

Предмет дослідження – методичні рекомендації з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти

Методи дослідження: загальні методи наукового пізнання: діалектичний і логічний методи пізнання, абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція при визначенні сутності інноваційних технологій, проєктування методичних рекомендацій з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти; методи теоретичного дослідження: педагогічний аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури, нормативно-правових документів та узагальнення отриманої інформації з метою дослідження сутності та особливостей запровадження інноваційних технологій в систему дошкільної освіти.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні актуальних аспектів упровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті та аналізі їхнього використання в практиці роботи з дітьми дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні методичних рекомендацій з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Галузь використання: заклади дошкільної освіти.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ, ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

# SUMMARY

**Tereshchenko O. G. Methodical Principles of Introducing of Innovative Technologies in Modern Institutions of Preschool Education**

This qualification work consists of an introduction, two parts, conclusions, a bibliography of 45 sources (including 7 of foreign origin), and three appendices.

The reform of Ukraine's modern educational system necessitates finding ways to create optimal conditions for the comprehensive development of children's personalities, the development of competencies required in today's society, and improving the quality of education at all levels. Specifically, the integration of innovative technologies into the educational process in preschool institutions fosters the formation of basic life skills in children and enhances their creativity, critical thinking, and communication skills. The introduction of innovative technologies serves as a crucial resource for ensuring quality education for children in the digital age, supports remote learning, and can make education more effective by meeting the needs and interests of a new generation of learners.

These changes require scientific grounding of methods that facilitate the implementation of innovative approaches to teaching and upbringing children, integrating digital tools, game-based technologies, project-based learning methods, and interactive formats. This will create an environment that promotes the intellectual, emotional, and social development of children, preparing preschoolers for active societal participation and future schooling.

Among the significant shortcomings of current preschool education that hinder the introduction of innovations, researchers identify aspects such as a low level of material and technical resources; inadequate training of educational staff; lack of methodological materials and recommendations; weak motivation for professional development among educators; lack of time for implementing innovations; and resistance to change from administrators or parents.

The research purpose is to develop methodological recommendations for implementing innovative technologies in the educational process of a preschool institution.

The research tasks:

1) to define the concept of “innovative technologies”;

2) to identify relevant aspects of introducing innovative technologies in preschool education;

3) to analyse the use of innovative technologies in practices with preschool-aged children;

4) to develop methodological recommendations for implementing innovative technologies in the educational process of preschool institutions.

The object of the research is the process of introducing innovative technologies in preschool institutions.

The subject of the research is methodological recommendations for implementing innovative technologies in the educational process of preschool institutions.

The Part 1 “Scientific and Theoretical Foundations for Introducing Innovative Technologies in Preschool Education” includes the concept of innovative technologies in pedagogy and identifies relevant aspects of introducing innovative technologies in preschool education.

The Part 2 “Methodical Principles for Introducing Innovative Technologies in Preschool Education” analyses the use of innovative technologies in modern preschool education and develops methodological recommendations for implementing innovative technologies in the educational process of preschool institutions.

The results obtained may be used by educators in preschool institutions.

**Keywords**: methodological principles, introduction of innovative technologies, modern preschool institutions.

**ЗМІСТ**

Вступ……..... 8
Розділ 1. Науково-теоретичні основи запровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті…… …….. 12
1.1. Поняття інноваційних технологій у педагогіці…….…. 12
1.2. Актуальні аспекти запровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті…….. 22
Розділ 2. Методичні засади запровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті……...……..……..... 36
2.1. Аналіз використання інноваційних технологій в сучасній дошкільній освіті…….…….. 36
2.2. Методичні рекомендації з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти……... 52
Висновки……... 60
Список використаних джерел……. 63
Додатки……. 68

# ВСТУП

Стрімкий розвиток технологій, швидкі зміни в інформатизованому суспільстві й воєнний стан в Україні вимагають адаптації освіти до нових викликів та можливостей.

Реформування сучасної системи освіти України потребує пошуку засобів, покликаних створити оптимальні умови для всебічного розвитку особистості дитини, розвитку її компетентностей, необхідних у сучасному суспільстві, а також підвищення якості освіти на всіх рівнях. Зокрема, впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти сприяє формуванню в дітей базових життєвих навичок, розвиває їх креативність, критичне мислення та комунікабельність. Впровадження інноваційних технологій є важливим ресурсом у забезпеченні якості освіти для дітей цифрової епохи, підтримкою дистанційного формату, і може зробити навчання ефективним, адже відповідатиме потребам та інтересам нового покоління здобувачів освіти.

Такі зміни потребують наукового обґрунтування методів, за допомогою яких можна реалізувати інноваційні підходи до навчання та виховання дітей, інтегруючи цифрові інструменти, ігрові технології, методи проєктного навчання та інтерактивні форми роботи. Це дозволить створити середовище, яке сприятиме інтелектуальному, емоційному та соціальному розвитку дітей, забезпечить підготовку дошкільнят до активної участі в житті суспільства та подальшого навчання.

Актуальність досліджуваної проблеми підтверджується основними положеннями законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Національної доктрини розвитку освіти XXI століття, Конвенцією про права дитини, Концепцією Нової української школи, Базовим компонентом дошкільної освіти та інш., які унормовують діяльність закладів дошкільної освіти, декларують всебічний розвиток дитини як одне з основних завдань. В

основу Базового компонента дошкільної освіти покладено ідеї гуманістичної педагогіки, спрямовані на визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості; щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства; повагу до дитини, особливостей її розвитку та індивідуального досвіду; розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дітей.

Проблема впровадження інноваційних технологій в закладах дошкільної освіти досліджена в наукових працях Л. Артемової, Г. Бєлєнької, А. Богуш, Ю. Волинець, Л. Зданевич та ін. Спробу адаптувати класифікацію інтерактивних технологій до використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти зроблено такими науковцями, як Н. Гончар. М. Норка, Г. Москалик, які розкрили теоретичні основи впровадження інноваційних технологій навчання в державних закладах дошкільної освіти, розглянули аспекти готовності педагога до інноваційної діяльності з урахуванням сучасних пріоритетів.

У контексті реформування освітньої системи України, науковці підкреслюють важливість створення оптимального інноваційного середовища у закладах дошкільної освіти, яке відповідало б вимогам сучасного суспільства. Такий підхід забезпечує інтеграцію цифрових технологій, ігрових методик, а також розвитку емоційного інтелекту, що є важливим для підготовки дітей до подальшого навчання у школі та життя в інформаційному суспільстві.

Науковці вважають, що успішність впровадження інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти залежить від таких чинників, як: підготовка педагогів, матеріально-технічне забезпечення закладів, методичний супровід і підтримка, адаптації інновацій до освітніх потреб дітей, сприятливого освітнього середовища тощо. Науковці доводять, що успіх залежить не лише від технологій, але й від готовності та здатності педагогів адаптувати інновації до освітніх потреб дітей, від наявності відповідної підтримки та ресурсів у закладах дошкільної освіти.

Не зважаючи на підвищений інтерес до проблеми інноваційних технологій з боку науковців і практиків, сучасні виклики переводять проблему

до рангу пріоритетних і вимагають пошуку ефективних шляхів у застосуванні інноваційних технологій в сучасних закладах освіти, зокрема методичних засад їхнього запровадження в закладах дошкільної освіти.

Серед суттєвих недоліків сучасної дошкільної освіти, які заважають запровадженню інновацій, науковці виокремлюють такі аспекти, як: низький рівень матеріально-технічного забезпечення; недостатня підготовка педагогічного персоналу (Plowman, Stephen, 2013); відсутність методичних матеріалів і рекомендацій (Whitebread, 2015); слабка мотивація педагогів до професійного розвитку (Kirschner, De Bruyckere, 2017); брак часу для впровадження інновацій, опір до змін з боку адміністрації або батьків (Gee, 2013).

Подолання цих недоліків вимагатиме системних зусиль, зокрема поліпшення умов для підвищення кваліфікації педагогів, модернізації матеріально-технічної бази закладів дошкільної освіти та розробки методичних рекомендацій для ефективного використання інновацій.

Наявність означених суперечностей, актуальність цієї проблеми, її важливість для педагогічної теорії та недостатній рівень розробленості щодо освітньої практики зумовили вибір теми дослідження: «Методичні засади запровадження інноваційних технологій в сучасних закладах дошкільної освіти».

Мета дослідження полягає в розробленні методичних рекомендацій із запровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. З’ясувати сутність поняття: «інноваційні технології».

2. Визначити актуальні аспекти запровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті.

3. Здійснити аналіз використання інноваційних технологій в практиці роботи з дітьми дошкільного віку.

4. Розробити методичні рекомендації з упровадження інноваційних

технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти

Об’єкт дослідження – процес запровадження інноваційних технологій в закладі дошкільної освіти.

Предмет дослідження – методичні рекомендації з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Для розв’язання поставлених завдань було застосовано наступні методи дослідження:

– загальні методи наукового пізнання: діалектичний і логічний методи пізнання, абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція при визначенні сутності інноваційних технологій, проєктування методичних рекомендацій з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти;

– методи теоретичного дослідження: педагогічний аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури, нормативно-правових документів та узагальнення отриманої інформації з метою дослідження сутності та особливостей запровадження інноваційних технологій в систему дошкільної освіти.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні актуальних аспектів упровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті та аналізі їхнього використання в практиці роботи з дітьми дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні методичних рекомендацій з упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Матеріали дослідження та розроблені методичні рекомендації можуть бути використані педагогами закладів дошкільної освіти

# РОЗДІЛ 1
# НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

## 1.1. Поняття інноваційних технологій у педагогіці

У сучасних умовах реформування освітньої системи питання впровадження інноваційних технологій у педагогічну практику набуває особливого значення. Виховання та навчання дітей на етапі дошкільної освіти вимагає нових підходів, що здатні забезпечити формування у дітей ключових компетентностей, необхідних для подальшого життя в суспільстві, яке швидко змінюється.

Розуміння сутності інноваційних технологій є важливим для їх коректного впровадження у систему дошкільної освіти, що має на меті не лише передачу знань, але й розвиток самостійності, творчого потенціалу та емоційної стабільності дітей. Відтак, аналіз поняття «інноваційні технології» в педагогіці допоможе визначити їхню роль у створенні ефективного освітнього середовища, яке відповідає сучасним запитам суспільства та індивідуальним потребам дітей дошкільного віку.

Термін «innovation» (від англ. innovation – нововведення, оновлення) походить від латинського слова innovatio, що означає «оновлення» або «зміну». У загальному значенні innovation означає процес впровадження нових ідей, методів, технологій або продуктів, які покращують вже наявні практики, системи чи процеси, або створюють нові, ефективніші [10].

У педагогіці innovation охоплює впровадження нових підходів, методик, освітніх технологій і засобів, що сприяють підвищенню якості освітнього процесу, забезпечують індивідуальний підхід до дітей та адаптацію освіти до потреб сучасного суспільства. Інновації в освіті спрямовані на вдосконалення методів і змісту навчання, розвиток ключових компетентностей і створення

середовища, що підтримує активне навчання, творчість та критичне мислення [14].

Слід також звернути увагу на міждисциплінарний характер поняття «інновація», що дозволяє йому бути корисним і застосовним у різних галузях науки, техніки, культури, економіки та освіти. Завдяки такій універсальності, інновація може бути адаптована та інтегрована в різні сфери діяльності, сприяючи їх розвитку та вдосконаленню. Кожна галузь інтерпретує інновації по-своєму, однак спільним залишається їхнє спрямування на покращення процесів, методів або результатів [31].

В економіці інновація означає створення нових продуктів або послуг, які відповідають потребам ринку та забезпечують конкурентні переваги. Інноваційні процеси в економіці включають використання нових технологій і бізнес-моделей для підвищення продуктивності та ефективності.

У технології та інженерії інновації сприяють створенню нових методів, технічних рішень, машин та обладнання, що покращують продуктивність і знижують витрати. Технологічні інновації формують фундамент для науково-технічного прогресу.

У соціології інновація є засобом зміни соціальних структур, впровадження нових ідей та культурних моделей, що можуть змінювати поведінку, соціальні цінності та норми [22].

В освіті інновації спрямовані на вдосконалення методик, змісту та організації освітнього процесу, надаючи нові підходи до виховання та навчання. У цьому контексті інновації допомагають створити середовище, яке відповідає потребам сучасного учня та сприяє всебічному розвитку [22].

Здатність інновації застосовуватись у різних контекстах забезпечує її можливість комплексного розвитку суспільства та адаптації до нових викликів. Це поняття не має жорстких меж і може бути адаптованим до специфічних потреб будь-якої галузі, забезпечуючи стійкий прогрес і вдосконалення в усіх сферах життя. У контексті системного підходу «інновація» визначається як

цілеспрямована зміна у функціонуванні системи, причому у широкому значенні це можуть бути якісні та кількісні зміни у різних сферах та елементах системи.

Інновації є важливим інструментом у вдосконаленні системи освіти, вони дозволяють адаптувати освітній процес до нових викликів, підвищувати його якість і відповідність потребам сучасних дітей і суспільства [22].

У 20-ті роки минулого століття в багатьох країнах світу розпочалися масштабні реформи освітньої системи, спрямовані на вдосконалення організації освітнього процесу, які відображали потреби соціальних і культурних змін того часу. В цей період з'явилися інноваційні педагогічні підходи, спрямовані на розвиток особистості учня, його творчих здібностей і самостійності, що значно відрізнялося від традиційних методів, орієнтованих здебільшого на пасивне засвоєння знань.

Одним із ключових принципів освітніх реформ було створення умов для всебічного розвитку учня та впровадження дитиноцентричного підходу, де дитина розглядалась як активний суб'єкт навчання. Педагоги й теоретики того часу, як-от Дж. Дьюї в США та А. Макаренко в СРСР, виступали за інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю, за розширення можливостей для самостійної роботи дітей, розвиток критичного мислення та формування соціально значущих якостей.

Також було популяризовано ряд інноваційних ідей. Проєктне навчання орієнтовано на роботу над певними проєктами, які стимулюють дослідницьку діяльність і розвивають практичні навички. Дослідницькі та інтегровані методи навчання націлювали на комплексне засвоєння знань з різних дисциплін і розвиток аналітичних навичок. Колективні форми діяльності долучали до спільної роботи учнів, що сприяло формуванню соціальних та комунікативних навичок.

Ці інноваційні принципи в освіті заклали основу для багатьох сучасних педагогічних технологій. Особливої актуальності інновації у сфері української освіти набули на початку 80-х років XX століття, адже традиційна освітня система вже не відповідала новим соціальним та культурним викликам. У цей

період почали активно обговорюватися питання оновлення змісту та методів навчання, необхідність розвитку творчого й критичного мислення учнів, а також впровадження педагогічних технологій, які б сприяли всебічному розвитку особистості.

У контексті тогочасної освіти інновації трактувалися як засоби, здатні подолати формалізм та орієнтованість на застарілі методи викладання, які все ще ґрунтувалися на репродуктивному навчанні, де учні переважно запам’ятовували інформацію без її глибокого розуміння. Зокрема, педагогічна спільнота почала звертати увагу на інноваційні підходи: компетентнісне навчання, яке передбачало розвиток у дітей навичок, необхідних для реального життя, а не просто передачу знань; інтегровані уроки та проєктне навчання, що розвивали креативність і критичне мислення, сприяли застосуванню знань у нових ситуаціях; особистісно орієнтоване навчання, яке ставило в центр уваги особистість дитини, її індивідуальні особливості та потреби.

Важливим фактором інноваційних зрушень стало прагнення педагогів до дитиноцентричного підходу, який забезпечував емоційний комфорт, індивідуальний розвиток та співпрацю в навчанні. Зокрема, в освітньому процесі почали впроваджувати елементи діалогічного навчання, яке заохочувало дітей висловлювати свої думки, ставити запитання та брати активну участь у навчальному процесі [22].

Таким чином, 80-ті роки стали підґрунтям для подальших реформ, які поступово змінювали українську освітню систему, орієнтуючи її на впровадження інноваційних методів та наближення до світових стандартів освіти. Цей період можна вважати початком активного пошуку нових підходів, що відповідали б сучасним потребам суспільства й давали можливість дітям глибше та різнобічніше розвиватися.

Сучасні науковці розглядають інновації як ключовий чинник розвитку освіти, спрямований на адаптацію освітнього процесу до нових соціальних, економічних та технологічних викликів. Вони трактують інновації як цілісну систему нових методів, підходів, технологій та організаційних форм, що

забезпечують ефективне навчання та сприяють розвитку індивідуального потенціалу учня.

Педагог О. Пометун доводить, що інновації – це не лише нововведення, а й цілеспрямовані зміни, які мають на меті підвищення якості освітнього процесу. За його твердженням, інновації – це процеси, ідеї, засоби, результати, що спрямовані на якісне удосконалення педагогічної системи [25, с. 22]. Педагог розглядає інновації як комплекс змін, що базуються на ретельно розроблених теоретичних засадах і мають глибокий практичний вплив на навчання та виховання. І. Підласий підкреслює, що для ефективного впровадження інновацій необхідно не просто вводити нові методи чи технології, а також враховувати особливості освітнього процесу, потреби учнів та педагогів, а також умови, в яких реалізується освітній процес [22].

На думку І. Підласого, справжні інновації в освіті повинні бути підкріпленими теоретичною базою, яка обґрунтовує доцільність їх застосування; мати цільове спрямування, яке полягає в поліпшенні результатів освітнього процесу; впливати на зміст, форми та методи навчання, роблячи їх більш адаптивними до сучасних потреб; сприяти розвитку самостійності, критичного мислення та соціальних навичок у дітей [22].

Таким чином, І. Підласий акцентує на тому, що інновації – це не короткотривалі новації, а стратегічні зміни, які потребують чіткого розуміння цілей, наукової обґрунтованості та комплексного підходу до їх реалізації в освіті.

Т. Демиденко аналізує інноваційні процеси в освіті, пов’язуючи терміни «інновація» та «педагогічна система»: «Педагогічні інновації – це нововведення у педагогічних системах та процеси, що їх супроводжують, спрямовані на одержання стійких позитивних результатів, які суттєво поліпшують стан як окремих компонентів, так і систем в цілому й визначають прогресивний напрям їхнього розвитку» [12, с. 22].

І. Коновальчук у контексті досліджень проблеми реалізації інновацій, розглядає низку актуальних питань для сучасної освіти: готовності новацій до

впровадження; готовності педагогічної системи до прийняття нового; взаємодії інноваційної та традиційної систем, серед яких ключовою називає проблему «готовності педагогічної системи загальноосвітніх навчальних закладів до сприйняття та реалізації інновацій» [17, с. 89].

Інструментом для інновації виступає технологія. Технологічний прогрес відкриває нові можливості для інноваційних рішень у різних сферах, включаючи освіту. З одного боку, впровадження комп'ютерних технологій, інтернету та цифрових платформ спричинило появу таких інновацій, як дистанційне навчання, інтерактивні освітні ресурси та адаптивні навчальні системи. З іншого – інновації, засновані на технологіях, змінюють ролі учасників освітнього процесу, зокрема, вчитель виступає як модератор і наставник, а учень – як активний учасник, що самостійно опановує знання за допомогою сучасних інструментів. Таким чином, інновація забезпечує оновлення освітнього процесу, а технологія дає практичні засоби для його реалізації та вдосконалення.

Термін «технологія» (від грецьк.: techne – мистецтво, майстерність, уміння; logos – слово, учіння, наука) розглядається в наукових джерелах як учення про майстерність, а педагогічна технологія – як система послідовної реалізації заздалегідь спроєктованого освітнього процесу, який гарантує досягнення педагогічної мети [10, с. 9].

Поняття «технологія» має широке застосування і тлумачиться як сукупність наукових знань, методів та прийомів, що використовуються для досягнення визначених результатів у певній сфері діяльності. У загальному значенні, «технологія» стосується організованого процесу перетворення ресурсів для створення продукту чи надання послуги, а також включає конкретні методи, інструменти та засоби, які забезпечують ефективність і продуктивність цього процесу.

У педагогіці термін «технологія» вживається для позначення системного підходу до організації освітнього процесу, що базується на певних методичних принципах і підходах, спрямованих на досягнення освітніх цілей. Педагогічна

технологія об’єднує методи, форми, прийоми, ресурси та інноваційні рішення, які допомагають оптимізувати освітній процес, забезпечуючи його ефективність і відповідність індивідуальним потребам учнів.

Технології в освітньому середовищі можна розглядати як інструменти, що дозволяють педагогам структуровано і послідовно формувати знання, навички та компетентності дітей, створюючи сприятливе середовище для їхнього всебічного розвитку.

ЮНЕСКО трактує педагогічну технологію як системний метод «створення, застосування і визначення процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів у їхній взаємодії», що сприяє оптимізації форм навчання [21, с. 23].

У вітчизняній науці педагогічну технологію розглядають найчастіше як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу.

Поняття «педагогічна технологія» у психолого-педагогічній літературі вживається у різних аспектах: як напрям у дидактиці; технологічно розроблена навчальна система; система методів і прийомів викладання; як модернізація дидактичної системи на основі вивчення і дослідження елементів, що її утворюють тощо [2, с. 9].

О. Антонова аналізує дві головні функції педагогічних технологій: застосування системного знання для вирішення практичних завдань і використання технічних засобів у навчальному процесі. Так, прихильники педагогічних технологій, такі як М. Кларк і Д. Дж. Хокридж у Великобританії, К. Чедуїк і Д. Фінн у США, а також Т. Сікамото в Японії, активно досліджували й впроваджували сучасні технологічні підходи в освіту, зокрема, з метою оптимізації навчального процесу та підвищення його ефективності за допомогою визначених функцій.

М. Кларк та Д. Дж. Хокридж досліджували інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процес навчання, розробляли методики для

використання комп’ютерних засобів у навчанні та оцінці знань. Вони вбачали в педагогічних технологіях можливість для розширення доступу до якісної освіти та підвищення індивідуалізації навчання.

К. Чедуїк та Д. Фінн зосереджувалися на створенні навчальних технологій, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності учнів, зокрема на концепції дистанційного та інтерактивного навчання. Вони вважали, що технології можуть сприяти розвитку навичок самостійного навчання, забезпечуючи можливість навчатися в зручний час і темп.

Т. Сікамото займався питанням інтеграції технологій для підтримки культурних та етичних цінностей освіти. Його роботи підкреслюють важливість гармонійного поєднання традиційних методів навчання з сучасними технологічними засобами. Він убачав у педагогічних технологіях інструмент для розвитку креативного мислення та підтримки національної ідентичності в умовах глобалізації.

Кожен із цих дослідників наголошував на важливості адаптації педагогічних технологій до культурних та освітніх умов своєї країни, а також на тому, що технології мають служити збагаченню процесу навчання та забезпеченню індивідуальних освітніх потреб учнів. Крім того, визначаються два їх рівні залежно від сфери діяльності та визначення мети: педагогічна технологія і технологія навчання. З погляду науковців, педагогічна технологія – виявлення принципів і способів оптимізації освітнього простору, яке охоплює розробку і використання прийомів і матеріалів, а також оцінку методів, що застосовуються, технологія навчання – конструювання системи масового навчання і професійної підготовки [2, с. 9].

Публікації зарубіжних науковців висвітлюють дослідження щодо впливу інформаційно-комунікаційних технологій на якість освітнього процесу: вплив технологій на навчання, інтеграцію знань, впевненості, переконань та культури, фактори, що впливають на використання технологій в освіті та їхній потенціал для покращення освітніх результатів [40]; детальний аналіз різних освітніх втручань, включаючи використання ІКТ, та обговорення їхнього впливу на

успіхи учнів [42]; дослідження ролі ІКТ у ранньому дитячому розвитку та підкреслює, як технології можуть покращити залучення та індивідуалізоване навчання у маленьких дітей.взаємозв’язків між політикою та практикою в освіті та догляді за дітьми раннього віку [44]. Ці дослідження розглядають, як ІКТ впливають на якість освітнього процесу, зазначають як переваги, так і виклики в різних освітніх контекстах.

У психолого-педагогічній літературі поняття «педагогічна технологія» вживається у різних аспектах: як напрям у дидактиці; технологічно розроблена навчальна система; система методів і прийомів викладання; як модернізація дидактичної системи на основі вивчення і дослідження елементів, що її утворюють тощо.

Науковці М. Чепіль і Н. Дудник визначають педагогічну технологію як змістовну техніку реалізації системи всіх компонентів педагогічного процесу, яка забезпечує послідовне, цілеспрямоване й ефективне досягнення освітніх цілей. За їхнім підходом, педагогічна технологія передбачає чітку організацію методів, прийомів, форм і засобів навчання, що дозволяють упорядкувати навчально-виховний процес і зробити його більш структурованим та результативним. Ключові особливості педагогічної технології автори вбачають у системності та охопленні всіх компонентів педагогічного процесу; чіткій структурі та послідовності, поетапному впровадженні методів та прийомів навчання; організованості та злагодженості; орієнтації на досягнення конкретних результатів, що в комплексі сприяє ефективному управлінню освітнім процесом та досягненню запланованих педагогічних результатів [34].

Про зв’язок педагогічних технологій з інноваціями зазначено в Законі України «Про інноваційну діяльність» (2002), де інновації визначаються як застосовані та вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість соціальної сфери [26].

Л. Козак визначає педагогічну інновацію як процес реалізації конкретною

особою (або групою осіб) ідеї, яка є для неї (них) у цей час новою в освітньому процесі, у результаті якого виникає творчий пошук оригінальних, нестандартних рішень [16].

Інноваційні технології в педагогічній літературі представлені вітчизняними науковцями (В. Кремень, І. Дичківська, О. Дубасенюк, Л. Козак, О. Савченко, С. Сисоєва та ін.) як сукупність новітніх методів, прийомів та засобів, спрямованих на оптимізацію освітнього процесу і забезпечення максимального залучення дітей в освітню діяльність.

Так, І. Дичківська визначає інноваційні технології як цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації освітньої діяльності, і вважає, що вони охоплюють весь процес навчання: від визначення мети до одержання результатів, а також суттєво впливають на зміну обсягу, структуру та якість педагогічного процесу [14].

Науковці вбачають покликання інноваційних технологій у забезпеченні якісно нового рівня підготовки дітей, спрямуванні на досягнення позитивного результату шляхом динамічних змін в особистісному розвитку дитини в сучасних соціокультурних умовах, розвиток критичного мислення, креативності та вміння ефективно взаємодіяти з однолітками та дорослими.

Отже, в результаті проведеного теоретичного дослідження з’ясовано сутність поняття «інноваційні технології», яке в педагогіці визначається як система нових підходів, методів і засобів, спрямованих на вдосконалення освітнього процесу, підвищення його ефективності, а також на створення умов для розвитку творчих здібностей і самостійного мислення у дітей. Встановлено, що інноваційні технології в освіті відзначаються системністю, орієнтацією на результат, а також адаптивністю до швидких змін у суспільстві. Вони поєднують теоретичні підходи з практичними методиками, сприяючи таким чином ефективній реалізації цілей освіти. Також встановлено тісний зв’язок між поняттями «інновація» та «технологія» в педагогіці, де технологія виступає інструментом, який забезпечує практичне впровадження інноваційних ідей і підходів в освітній процес.

## 1.2. Актуальні аспекти запровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті

Розвиток дошкільної освіти на сучасному етапі потребує оновлення та вдосконалення методів і підходів до навчання й виховання дітей. Інноваційні технології в освітньому процесі відкривають нові можливості для формування сучасного, особистісно-орієнтованого середовища, яке стимулює всебічний розвиток дитини. Дослідження показують, що інтеграція новітніх технологій в дошкільному віці позитивно впливає на формування когнітивних здібностей, мотивації до пізнання, а також на розвиток емоційної стійкості та саморегуляції [45; 41]. Запровадження таких технологій у закладах дошкільної освіти покликане забезпечити відповідність освітніх послуг новим потребам суспільства, сприяти підвищенню ефективності освітнього процесу та якості освіти. Інноваційні підходи дозволяють створювати інтерактивне навчальне середовище й сприяють розвитку ключових компетентностей, необхідних у сучасному суспільстві.

Особливо важливо, що інноваційні технології дозволяють враховувати індивідуальні особливості дітей, підтримувати їхню активність, допитливість, розвивати творчі здібності. Інтеграція цифрових інструментів, технологій STEM, психологічно обґрунтованих методів розвитку емоційного інтелекту та критичного мислення допомагає формувати не лише знання, але й важливі компетентності, необхідні для подальшого життя в умовах інформаційного суспільства.

Однак ефективність впровадження інноваційних технологій значною мірою залежить від кваліфікації педагогів, готовності до змін та усвідомлення важливості сучасних підходів. Саме тому доцільно розглянути актуальні аспекти запровадження інноваційних технологій, їхньої адаптації до умов української дошкільної освіти, а також здійснити аналіз особливостей та проблем їхнього використання на практиці.

Впровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті є актуальним напрямом, який враховує новітні потреби суспільства і сприяє підвищенню якості освітніх послуг. Основними актуальними аспекти цього процесу можна розглядати: орієнтацію на особистісно-орієнтоване навчання; застосування інтерактивних технологій; інтеграцію різних освітніх напрямів; розвиток креативності

Особистісно орієнтований підхід акцентує на індивідуальних потребах і можливостях дітей, дозволяє адаптувати освітній процес до кожного вихованця, що унормовано в державному стандарті дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної освіти визначає державні вимоги до змісту, обсягу та рівня дошкільної освіти в Україні. Він є основним документом, що регулює освітній процес у закладах дошкільної освіти та встановлює орієнтири для всебічного розвитку, виховання й навчання дітей дошкільного віку.

Основною метою Базового компонента є забезпечення цілісного розвитку особистості дитини, що включає фізичне, соціальне, емоційне та інтелектуальне зростання. Документ окреслює ключові компетентності, які повинні бути сформовані у дітей дошкільного віку, включаючи мовленнєву, соціально-комунікативну, пізнавальну, мистецько-творчу, здоров’язбережувальну та екологічну компетенції [3].

Базовий компонент також передбачає принципи особистісно орієнтованого, діяльнісного підходів, адаптивності та варіативності освітнього процесу, що дозволяє закладам дошкільної освіти враховувати індивідуальні потреби та особливості кожної дитини. Механізмом реалізації державного стандарту дошкільної освіти є сучасні підходи та інноваційні технології, які сприяють впровадженню нових методик навчання й виховання дітей дошкільного віку. Ці підходи допомагають створити ефективне освітнє середовище, в якому діти можуть розвивати свої здібності, інтереси та соціальні навички.

Використання сучасних технологій робить процес більш гнучким і адаптивним завдяки спрямованню освітнього процесу на задоволення

індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини, адаптації до різних стилів навчання, темпу розвитку, інтересів та здібностей. Це підвищує ефективність навчання та сприяє розвитку особистісних якостей дітей.

Застосування інтерактивного навчання, використання інтерактивних методів забезпечує активне залучення дітей в освітній процес. Вони допомагають зробити освіту доступнішою і привабливою, підвищують мотивацію та інтерес до навчання [5].

М. Коченгіна зазначає про можливості інтерактивного навчання одночасно розв'язувати такі завдання: «навчально – пізнавальне (гранично конкретне); комунікаційно – розвивальне (пов'язане із загальним, емоційно інтелектуальним фоном процесу пізнання); соціально-орієнтаційне (результати якого проявляються вже за межами навчального часу і простору)» [18, с. 35].

Особливістю інтерактивного навчання в закладі дошкільної освіти науковці називають «функцію вихователя як помічника, одного з джерел інформації, ключове місце в його діяльності займає не окрема дитина-суб'єкт, а група взаємодійних дітей, які стимулюють і активізують один одного, тобто іде процес усвідомлення навчального оточення» [24, с. 84]. Ефективність інтерактивних методів, на думку науковців, полягає у більш активному включенні дітей в процес «не тільки отримання, але і особистого вжитку знань» [24, с. 84].

Інтерактивне навчання сприяє активізації освітнього процесу, створенню атмосфери взаємодії та співпраці, де діти залучені до активного пізнання та розвитку. Технології інтерактивного навчання допомагають формувати у дітей навички комунікації, критичного мислення та творчого підходу до вирішення завдань, що є основою для подальшого навчання та успішної соціалізації.

Основними видами інтерактивних технологій для дошкільної освіти є: ігрові технології, методи проєктів, кейсів тощо.

Ігровий метод є природним способом навчання дошкільнят, який враховує їхню активну допитливість та енергійність. Інтерактивні ігри, як

настільні, так і рухливі, формують у дітей здатність до кооперації, допомагають навчатися через дії, розвивають емоційний інтелект та соціальні навички.

Метод проєктів дозволяє дітям досліджувати певні теми в інтерактивній формі, працювати в групах або індивідуально. Метод проєктів передбачає практичні завдання, у процесі яких діти збирають інформацію, експериментують, роблять висновки та представляють свої результати.

Метод кейсів надає дітям можливість на основі реальних або вигаданих ситуацій розглядати певні життєві ситуації, шукати варіанти вирішення завдань, навчатися робити вибір та обґрунтовувати його. Метод кейсів особливо ефективний для розвитку уяви, логічного мислення та навичок аналізу.

Інтерактивні дошки, планшети та різноманітні додатки дають змогу навчати дітей за допомогою ігор та мультимедійних матеріалів, що підвищує рівень зацікавленості дітей у навчанні та сприяє їхньому розвитку в умовах цифрового середовища.

Інтерактивні технології дозволяють дітям стати активними учасниками освітнього процесу, розвивають комунікативні здібності, критичне мислення, креативність та самостійність, сприяють інтеграції знань з різних сфер та стимулюють інтерес до пізнання. Інтерактивне навчання підвищує якість освіти, створює сприятливе середовище для гармонійного розвитку дошкільників.

Останнім часом набувають актуальності в дошкільній освіті тенденція розвитку критичного мислення, оскільки воно сприяє формуванню в дітей навичок аналізу, самостійного мислення та прийняття обґрунтованих рішень. Технології розвитку критичного мислення дозволяють дітям навчитися осмислювати отриману інформацію, робити висновки, розв’язувати проблеми та ставити запитання, що є важливими для подальшого навчання.

До основних технологій розвитку критичного мислення в дошкільній освіті належать: метод «Шість капелюхів мислення», метод кейсів, метод ментальних карт, метод коректурних таблиць, рольові ігри.

Метод «Шість капелюхів мислення» розділяє мислення на шість категорій, представлених різноколірними капелюхами, кожен з яких символізує різний підхід до розв’язання проблеми (емоційний, позитивний, критичний, креативний тощо). Цей метод дозволяє дітям обговорювати проблему з різних поглядів, розвиває навички комплексного аналізу та відкритість до нових ідей.

Кейси або ситуаційні завдання стимулюють дітей аналізувати реальні або вигадані ситуації та знаходити оптимальні способи їх вирішення. Метод ментальних карт передбачає створення наочного зображення знань, які дитина отримує під час навчання. Побудова інтелектуальних карт стимулює асоціативне мислення, допомагає структурувати інформацію, встановлювати зв’язки між поняттями, що сприяє глибшому розумінню теми. Метод коректурних таблиць полягає у створенні таблиць з певними елементами, де діти аналізують зв’язки та відмінності між поняттями, систематизують інформацію. Він корисний для формування уміння впорядковувати знання та критично їх оцінювати.

У рольових іграх діти отримують певну роль, що дозволяє їм досліджувати ситуацію з різних поглядів. Це розвиває уяву та критичне мислення, адже діти намагаються «увійти в образ», ставити себе на місце іншої людини, що сприяє розумінню різних життєвих сценаріїв та варіантів їх розв’язання [6].

Інноваційні методи розвитку критичного мислення сприяють підвищенню інтересу дітей до навчання, розвивають їхні когнітивні здібності та соціальні навички, допомагають дітям вчитися приймати рішення та обґрунтовувати свої думки. Загалом це створює основи для успішного навчання у школі та для подальшої адаптації в суспільстві, забезпечує гармонійний розвиток особистості з дошкільного дитинства.

Сучасні підходи передбачають інтеграцію різних освітніх напрямів, що дозволяє дітям опановувати знання в контексті реального життя. Це досягається шляхом використання проєктної діяльності, STEAM-освіти (наука, технології, інженерія, мистецтво, математика), інформаційно-комунікаційних технологій

та міждисциплінарних зв’язків в освітньому процесі. Інтегративний підхід дозволяє створити нові формати навчання, що підвищує залученість дітей у навчання та сприяє розвитку їхніх цифрових компетентностей.

Інноваційні технології створюють умови для розвитку креативності дітей через мистецькі проєкти, експериментальні навчання та творчі майстер-класи. Це дозволяє дітям висловлювати свої ідеї та думки, розвивати їхню самостійність і впевненість у собі.

Інноваційні технології у дошкільній освіті мають на меті створити сприятливі умови для активного формування компетентностей, засвоєння знань, навичок та соціального досвіду дитиною в атмосфері партнерської взаємодії та творчого розвитку. Вони містять низку методик, які орієнтовані на інтеграцію освітнього процесу, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, розвивальні та інтерактивні методи навчання з метою забезпечення цілісного розвитку дитини.

Інноваційні технології навчання спрямовані на розв’язання завдань:

– ознайомити дошкільних педагогів з новими підходами до організації освітнього процесу, які дозволяють використовувати інтерактивні, ігрові, проєктні методи навчання для підвищення мотивації дітей;

– сформувати розуміння важливості розвитку ключових компетентностей у дітей;

- розвинути навички використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

– опанувати вміння адаптувати свої методики до індивідуальних потреб і можливостей дітей, створюючи інклюзивне освітнє середовище, яке відповідає різноманітності розвитку дітей;

– навчити педагогів залучати батьків і місцевих громад до освітнього процесу, що сприяє формуванню партнерських відносин та підтримки в розвитку дітей;

– прищепити дослідницькі уміння, пошуку нових рішень у виховній практиці та сформувати активну, ініціативну, відповідальну та творчу особистість;

– сприяти безперервному навчанню й професійному зростанню педагогів, стимулювати їхню активність в обміні досвідом та участі у тренінгах і семінарах.

Науковці зазначають, що впровадження інноваційних технологій в закладі дошкільної освіти є складним процесом та вимагає дотримання певних принципів запровадження інноваційних технологій, основні з яких представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

**Принципи запровадження інноваційних технологій в дошкільну освіту**

| Принцип | Характеристика |
|---|---|
| Принцип цілісності | Інноваційні технології мають бути інтегровані у всі аспекти освітнього процесу, охоплюючи різні форми діяльності: навчання, гру, спілкування. Це забезпечує системний підхід до розвитку дітей |
| Принцип педагогічної доцільності | Впроваджувані технології повинні відповідати віковим особливостям дітей, їх потребам, інтересам і рівню розвитку. Необхідно враховувати конкретні цілі та завдання, які ставляться перед освітнім процесом |
| Принцип активності | Інноваційні технології повинні стимулювати активну діяльність дітей, заохочувати їх до самостійного пошуку, дослідження та творчості. Діти повинні бути не просто спостерігачами, а активними учасниками навчального процесу |
| Принцип інтерактивності | Впровадження інновацій передбачає активну взаємодію між педагогом і дітьми, а також між самими дітьми. Це сприяє розвитку комунікативних навичок і соціальної адаптації |
| Принцип варіативності | Важливо забезпечити різноманіття методів і технологій, щоб діти мали можливість вибору та працювали в різних форматах. Це може включати індивідуальні, парні, групові заняття, а також різноманітні форми навчання (ігрові, проектні, дослідницькі) |

Продовження таблиці 1.1

| | |
|---|---|
| Принцип безперервності | Впровадження інноваційних технологій має бути безперервним процесом, що передбачає регулярне оновлення матеріалів, навчальних програм та підходів, з урахуванням нових досягнень у педагогіці та психології |
| Принцип підтримки творчості | Необхідно створити умови для розвитку творчого мислення у дітей, заохочуючи їх до експериментів, самовираження та використання своїх ідей у навчальному процесі |
| Принцип партнерства | Важливо залучати батьків та громаду до процесу впровадження інновацій, забезпечуючи зворотний зв’язок та спільну відповідальність за розвиток дітей |

Впровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті потребує комплексного підходу та дотримання зазначених принципів. Це дозволяє ефективному запровадженню інноваційних технологій в практику дошкільної освіти та створенню різноманітного навчального середовища, яке сприяє всебічному розвитку дітей. Аналізуючи практику впровадження інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті, С. Смолюк класифікує їх залежно від масштабу перетворень: системні нововведення (охоплюють весь освітній заклад); часткові (локальні, одиничні) нововведення, не пов’язані між собою; модульні нововведення (комплекс пов’язаних між собою часткових нововведень, що належать, наприклад, до однієї групи предметів, однієї вікової групи дітей тощо) [28, с. 181].

Таблиця 1.2

**Класифікація інноваційних технологій (за С. Смолюк)**

| Вид технологій | Назви технологій | Характеристика |
|---|---|---|
| системні інноваційні педагогічні технології | педагогічна технологія М. Монтессорі;<br>антропософські школи Р. Штейнера;<br>педагогічні технології П. Петерсена, С. Френе, | удосконалюють весь педагогічний процес освітнього закладу. Кожна з них має засновану на конкретному філософському вченні теоретичну модель, якій відповідають засоби і методи |

Продовження таблиці 1.2

| | | |
|---|---|---|
| | О. Декролі; технології розвивального навчання | практичного застосування. Вони передбачають перебудову всього закладу під певну ідею, концепцію або створення нового освітнього закладу на базі попереднього (наприклад, адаптивний дитячий садок, школа-лабораторія тощо) |
| модульні та локальні інноваційні педагогічні технології – впроваджуються як елемент або окрема частина освітнього процесу | технології психолого-педагогічного проєктування Т. Піроженко, С. Ладивір; технології проєктування здорового способу життя М. Єфименка; використання інтелектуальних карт Н. Гавриш, І. Кіндрат; технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера; технологія розвитку творчих здібностей на заняттях із малювання Л. Шульги; LEGO-конструювання «Навчання через гру»; технологія формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» | Застосування на заняттях таких технологій та методик забезпечує оптимальну активність дітей дошкільного віку та сприяє кращому засвоєнню теми. По завершенню занять на яких було застосовано локальну чи модульну технологію дітям пропонують сказати ключові поняття теми, нову інформацію, про яку вони дізналися, що на занятті сподобалося чи навпаки, не сподобалося, просять аргументувати свої думки. Застосування технологій навчання математики, читанню, розповіданню, грамотності на заняттях є інтегрованими і не лише розвивають пізнавальну активність дітей, а й мовленнєву, адже вони вимагають самостійного викладу своїх думок, вміння мислити |

У запровадженні інноваційних технологій важлива роль відводиться педагогу. Ю. Волинець і Д. Дорохова переважну роль у діяльності дошкільних

педагогів надають їхній ініціативі та винахідливості, творчому підходу й прагненню до розробки й впровадження змін і цікавих ідей, спрямованих на освітній процес та їхню практичну реалізацію, а також умовам, які створює для своїх працівників керівник ЗДО для здійснення інноваційної діяльності [8, с. 195]. Такий підхід доводить, що, запровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті не лише збагачує освітній процес ефективними методиками навчання дошкільнят, але й сприяє розвитку професійних компетентностей педагогів, що, своєю чергою, позитивно впливає на якість освіти в дошкільних закладах.

Актуальним аспектом у запровадженні інноваційних технологій постає їхня відповідність віковим особливостям дошкільників. Сучасна освіта володіє великим арсеналом педагогічних технологій, у зв'язку з чим постає питання запровадження інновацій відповідних для дошкільної освіти. Інноваційні технології повинні бути адаптовані до розвитку дітей дошкільного віку, враховувати їхню пізнавальну активність, емоційність і потребу в ігровій діяльності, підтримувати формування соціальних, емоційних, когнітивних та фізичних компетентностей, забезпечуючи комплексний підхід до навчання та виховання.

С. Смолюк зауважує, що інноваційні технології для навчання й виховання дітей дошкільного віку відрізняються варіативністю, своєрідністю та специфікою прояву на практиці й відображають рівень педагогічної майстерності та творчості [29]. Технології для дошкільної освіти мають бути простими у використанні для педагогів, забезпечувати ефективність і зручність в їхньому застосуванні, але базуватися на сучасних наукових дослідженнях і педагогічних концепціях, що гарантує їхню ефективність в освітньому процесі. Запроваджені технології повинні враховувати культурні, соціальні та економічні особливості регіону, а також очікування батьків щодо освітніх послуг.

А. Харченко вважає, що вибір інноваційної педагогічної технології педагогом закладу дошкільної освіти багато в чому залежить від того, наскільки

педагогічна технологія сприймається й ідентифікується педагогом, наскільки вона відповідає його особистісним якостям і психологічним характеристикам, наскільки педагог має уявлення про призначення технології, форми й методи, за яких реалізація технології на занятті буде найбільш ефективна й оптимально затратна за часом [32, с. 135].

Ряд досліджень (Kirschner, De Bruyckere, 2017; Plowman, Stephen, 2013) доводить, що впровадження технологій відбувається ефективніше, коли педагогічні працівники отримують відповідну методичну підтримку, що дозволяє їм краще адаптувати інноваційні методи до освітніх потреб дітей, а також зменшує можливий негативний вплив технологій на розвиток дошкільнят [43; 44].

Також, науковці радять, що для успішного впровадження інноваційних технологій у дошкільну освіту важливо обирати лише ті, які відповідають специфіці й потребам дітей, а також забезпечують їхній всебічний розвиток у сприятливому освітньому середовищі [27].

Важливою умовою сучасної освіти є стимулювання активності й самостійності дітей. Інноваційні технології повинні залучати дітей до активного навчання, заохочуючи їх до самостійної діяльності, дослідження та експериментування, сприяти розвитку творчого мислення, креативності та уяви в ігрових та мистецьких практиках. Запроваджувані технології повинні забезпечувати активну взаємодію дітей з педагогами, однолітками та дидактичними матеріалами, що створює умови для навчання в співпраці [4].

Науковці зазначають, що використання інноваційних технологій в практиці здійснюється на трьох рівнях: загальнопедагогічний рівень – цілісний освітній процес у конкретному регіоні чи закладі освіти, на визначеному етапі навчання тощо; предметно-лабораторний (освітня технологія використовується в значенні окремої методики); локальний (модульний) рівень – стосується елементів навчально-виховного процесу [14, с. 67].

Ефективність інноваційних процесів у закладі вбачається науковцями залежно від сприйняття закладу дошкільної освіти як складної соціально-

педагогічної системи. А. Харченко вважає, що для «результативного, технологічного та кваліфікованого втілення інновацій у практику роботи закладу дошкільної освіти необхідно, щоб змістовий, психологічний, методичний та навчально-виховний аспекти були чітко зорієнтовані на розвиток конкретної особистості, що здійснює діяльність у розвивальному, збагаченому середовищі» [32, с. 136].

Розкрити зазначені аспекти з ефективності упровадження інноваційної технології в освітній процес у закладі дошкільної освіти можна за допомогою узагальненого аналізу наукових і практичних досліджень в літературних джерелах. Так, науковці та практики до чинників ефективності впровадження інноваційних технологій відносять такі фактори, як:

– адаптація до вікових особливостей дітей – інноваційні технології, які відповідають психофізичним та пізнавальним можливостям дітей дошкільного віку, забезпечують комфортний процес навчання, сприяють зростанню інтересу до занять і активного включення в освітній процес;

– професійна підготовка педагогів – висока кваліфікація педагогів і володіння інноваційними методиками є вирішальними факторами для успішного використання технологій. Педагоги мають бути ознайомлені з новітніми методами, розуміти їхню сутність, знати прийоми й методи їхнього впровадження;

– підтримка емоційного та соціального розвитку – ефективні інноваційні технології сприяють соціалізації та емоційному комфорту дітей, забезпечують умови для розвитку комунікаційних навичок, співпраці та взаємодії в групі, що є основою для формування соціальних компетентностей [30];

– позитивна взаємодія з батьками – залучення батьків у процес навчання допомагає створити партнерські відносини, розширює можливості для навчання поза межами закладу, а також сприяє впровадженню технологій у повсякденне життя дитини;

– моніторинг і оцінка результатів – постійний контроль за результатами впровадження технологій допомагає виявити ефективність або проблемні

аспекти інноваційних методик, що дозволяє оперативно коригувати програму та підходи до навчання;

– інтеграція ігрових та інтерактивних методів – використання ігрових елементів та інтерактивних форм навчання забезпечує активнішу участь дітей у процесі, сприяє розвитку пізнавальної мотивації, самостійності та критичного мислення;

– відповідність державним стандартам і освітнім програмам – інноваційні технології, які органічно вписуються в рамки затверджених стандартів і програм, забезпечують відповідність освітнього процесу загальним вимогам, що підвищує його ефективність і значущість.

Зазначені фактори сприяють ефективному запровадженню інноваційних технологій в дошкільну освіту, забезпеченню підвищення якості навчання, створюють сприятливі умови для всебічного розвитку дітей, що є важливим кроком на шляху до вдосконалення освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Узагальнюючи аналіз актуальних аспектів впровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті, можна зробити висновок, що сучасний освітній процес потребує вдосконалення методів і засобів, які відповідають потребам розвитку дитини в умовах швидкоплинних соціальних змін.

Визначено актуальні аспекти запровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті: пріоритет особистісно-орієнтованого навчання; застосування інтерактивних технологій; інтеграція різних освітніх напрямів; розвиток креативності. Пріоритет особистісно-орієнтованого навчання враховує індивідуальні потреби, здібності й інтереси кожної дитини, створює умови для максимальної самореалізації та самовираження. Застосування інтерактивних технологій залучає дітей до активного процесу навчання засобами ігрових та групових форм роботи, сприяє їхній соціалізації та розвитку комунікативних навичок. Інтеграція різних освітніх напрямів сприяє створенню цілісного та комплексного освітнього процесу. Розвиток креативності акцентує на формуванні творчих здібностей дітей в процесі застосування інноваційних

технологій. Зазначені аспекти спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку дітей, відповідаючи сучасним вимогам суспільства і формуючи базу для подальшого навчання.

Водночас ефективне застосування інноваційних технологій у дошкільній освіті потребує підготовки педагогічних кадрів, їхньої відкритості до нових методів і готовності до постійного професійного зростання. Важливу роль у цьому процесі відіграє підтримка на рівні державних освітніх стандартів та керівних органів, які сприяють розвитку освітнього середовища, здатного забезпечити умови для повноцінного використання інноваційних рішень. Таким чином, актуалізація інноваційного підходу в освіті дітей дошкільного віку забезпечує не тільки якісне навчання, але й соціальну адаптацію та всебічний розвиток майбутніх школярів.

# РОЗДІЛ 2
# МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

## 2.1. Аналіз використання інноваційних технологій в сучасній дошкільній освіті

У сучасних закладах дошкільної освіти інноваційні технології відіграють ключову роль у забезпеченні якісного освітнього процесу, що відповідає вимогам часу та потребам розвитку дитини. Інноваційні підходи дозволяють педагогу більш гнучко та ефективно адаптувати навчальні методики, стимулювати в дітей інтерес до пізнання, розвивати їхні когнітивні та творчі здібності, формувати навички, важливі для соціальної адаптації та подальшого навчання.

Для нашого дослідження важливо провести аналіз основних інноваційних технологій, які найбільш активно використовуються в роботі з дітьми дошкільного віку. Зокрема, розглянути інтерактивні методики, технології критичного мислення, елементи проєктної діяльності, а також технології, спрямовані на розвиток емоційної компетентності та творчих здібностей дітей дошкільного віку.

На основі аналізу практичного застосування інноваційних технологій, описаних у педагогічних джерелах та підтверджених досвідом українських освітніх практик, буде досліджено їхню ефективність та вплив на розвиток дітей дошкільного віку. Це дозволить виявити сильні сторони технологій, їхні характерні особливості  та розробити методичні рекомендації щодо успішного впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти.

Вітчизняна дослідниця проблеми запровадження інновацій в сучасній дошкільній освіті С. Смолюк відзначає спектр технологій, які на сучасному етапі широко використовуються закладами дошкільної освіти в Україні. Серед

них вчена зазначає такі технології, як: «технологія психолого-педагогічного проєктування Т. Піроженко та С. Ладивір, методика використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі К. Крутій, методика художньо-мовленнєвої діяльності Н. Гавриш, методика використання інтелектуальних карт та коректурних таблиць Н. Гавриш, методика розвитку творчих здібностей на заняттях із малювання Л. Шульги, методика використання схем-моделей для навчання дітей описових розповідей Т. Ткаченко, технологія розвитку творчої особистості (теорія розв'язання винахідницьких завдань) Г. Альтшуллера, методика раннього та інтенсивного навчання грамоти М. Зайцева, логічні блоки Дьєнеша, методика навчання дітей раннього віку Г. Домана, інтелектуальні ігри Нікітіних, розвивальні ігри В. Воскобовича, інформаційно-комунікаційні технології, технологія ейдетики для дітей дошкільного віку, палички Кюінезера, здоров'язбережувальна технологія М. Єфименка» [29, с. 136].

З метою розроблення основних методичних засад запровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті вважаємо за необхідне розглянути ряд технологій, що зазначені в науковій публікації. Важливо врахувати їх адаптацію до особливостей дошкільної освіти, враховуючи вік дітей, їхні інтереси та потреби. Це сприятиме більш ефективному запровадженню інноваційних технологій у навчальний процес, що своєю чергою позитивно вплине на розвиток дітей.

Технологія психолого-педагогічного проєктування Т. Піроженко й С. Ладивір спрямована на створення оптимальних умов для розвитку особистості дитини дошкільного віку шляхом проєктування освітнього процесу. Її основні положення передбачають інтеграцію психологічних і педагогічних аспектів у процесі виховання та навчання, що забезпечує цілісний розвиток особистості дитини, враховуючи її індивідуальні та вікові особливості.

Основні принципи та етапи технології психолого-педагогічного проєктування за Т. Піроженко представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Основні принципи та етапи технології психолого-педагогічного проєктування (за Т. Піроженко і С. Ладивір)**

| Принцип | Зміст |
|---|---|
| Цілісність підходу | Технологія орієнтована на повноцінний розвиток особистості, що передбачає врахування соціального, емоційного, когнітивного і фізичного розвитку дитини. Цілісне проєктування освітнього процесу дозволяє врахувати індивідуальні особливості дітей, створюючи гармонійне освітнє середовище |
| Індивідуалізація навчання | Одним із ключових аспектів є врахування індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини. Проєктування освітніх програм і заходів здійснюється з огляду на різні рівні готовності дітей до певних видів діяльності та на їхні інтереси |
| Акцент на самостійну діяльність дитини | У межах технології передбачається активне залучення дітей до самостійного пізнання і дослідження. Це сприяє розвитку в них інтересу до навчання, формуванню критичного мислення та здатності до самостійного прийняття рішень |
| Психологічна підтримка та створення позитивного емоційного фону | Психологічний комфорт є важливою умовою навчання, що дозволяє дітям відкривати свій потенціал [13]. Тому в технології акцентується увага на емоційній підтримці дитини, створенні безпечної атмосфери для розвитку |
| Співпраця з родиною | Залучення батьків до проєктування та реалізації навчальних заходів дозволяє побудувати єдиний простір розвитку, де сім’я виступає партнером освітнього процесу, забезпечуючи додаткову підтримку дітям |
| Проєктна діяльність як основний метод | Використання проєктної діяльності дозволяє дітям брати участь у спільному плануванні та реалізації проєктів, що стимулює їхню активність, розвиває соціальні навички та вміння працювати в команді. Проєкти можуть бути короткостроковими (наприклад, на кілька днів) або довгостроковими (на місяць або більше), залежно від складності завдання та можливостей дітей |

Продовження таблиці 2.1

| | |
|---|---|
| Аналіз і рефлексія | Постійний аналіз результатів проєктів і рефлексія над ними дозволяє визначати ефективність заходів, вчасно коригувати програму та враховувати досягнення дітей, стимулюючи їх до нових успіхів |

Психолого-педагогічне проєктування дає змогу педагогам краще розуміти індивідуальні потреби дітей, зокрема їхні схильності, сильні та слабкі сторони, щоб забезпечити їм відповідні умови для розвитку. У рамках цієї технології часто використовуються тематичні проєкти, пов’язані з життям дитини, що дозволяє набувати нових знань через практичну діяльність [23]. Технологія психолого-педагогічного проєктування Т. Піроженко, С. Ладивір є дієвим інструментом для створення умов, сприятливих для розвитку дітей у всіх сферах, формуючи їхню готовність до подальшого навчання та адаптації в суспільстві.

Методика використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі Катерини Крутій є інноваційним підходом до навчання граматики й збагачення лексики у дітей дошкільного віку. Вона спрямована на розвиток мовленнєвих навичок через використання наочних, доступних і логічно структурованих моделей, які спрощують для дітей засвоєння складних лексичних і граматичних конструкцій. Розглянемо основні положення методики в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Основні положення методики К. Крутій з використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі**

| Аспект положення | Сутність |
|---|---|
| Наочність та структурованість | Використання схем і моделей допомагає зробити абстрактні лексико-граматичні поняття зрозумілими для дітей. Моделі зображають граматичні структури або лексичні одиниці у вигляді візуальних схем, що дозволяє дітям легко зрозуміти логіку побудови мовлення та засвоїти граматичні правила |
| Системність і | Схеми-моделі вводяться поступово, від простих до |

Продовження таблиці 2.2

| | |
|---|---|
| послідовність | складніших. Це дозволяє дітям засвоювати граматичний матеріал систематично, поступово переходячи до складніших граматичних конструкцій |
| Залучення різних видів діяльності | Для забезпечення ефективного засвоєння мовного матеріалу методика К. Крутій передбачає використання різних типів діяльності – мовленнєвих ігор, практичних вправ, тренувальних завдань і комунікативних ситуацій. Такі активності стимулюють пізнавальну активність дітей та підсилюють мотивацію до навчання |
| Інтерактивність і залучення дітей до створення схем | Діти не тільки використовують готові схеми, але й залучаються до їхнього складання. Це сприяє розвитку аналітичного мислення, вміння узагальнювати та формулювати мовленнєві правила, а також підвищує розуміння лексико-граматичних структур |
| Інтеграція у мовленнєві ситуації | Схеми-моделі застосовуються у спеціально створених мовленнєвих ситуаціях, де діти можуть використовувати отримані знання у практичному спілкуванні. Це допомагає закріплювати нові слова та граматичні форми в природному мовленнєвому контексті |

Методика використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі спрямована на розвиток у дітей словесно-логічного мислення, формування у них уміння користуватися основними логічними прийомами й операціями. Авторкою пропонується наступна схема ознайомлення дітей із предметами:

1) первинне ознайомлення з предметом і його назвою;

2) дослідження властивостей предметів: колір, відтінки, форма, розмір, звуки, шуми; співвідношення в просторі; вага; властивості поверхні; ритм; рух предмета; назва деталей предмета;

3) групування.

Застосування методики у лексико-граматичній роботі спрямовується в освітньому процесі за наступними напрямами:

– Засвоєння нової лексики за допомогою схем-моделей, діти вчаться класифікувати слова за ознаками (наприклад, предмети, дії, якості), що

допомагає розвивати словниковий запас та створює основу для подальшого засвоєння граматики.

– Формування граматичних навичок за допомогою використання схем, які відображають структуру речень, зв'язки між словами, що дозволяє дітям наочно зрозуміти граматичні відносини. Це також сприяє правильному використанню відмінків, узгодженню слів за родом, числом і відмінком.

– Закріплення навичок через гру під час використання схем у мовленнєвих іграх дозволяє дітям засвоювати матеріал у невимушеній формі. Ігрова форма сприяє мотивації до навчання та полегшує сприйняття граматичного матеріалу [33].

Переваги методики полягають у забезпеченні доступного засвоєння граматичних і лексичних конструкцій завдяки візуалізації; допомозі дітям зрозуміти структуру речень, що розвиває мовленнєві навички; підтримці інтересу до мовного матеріалу через залучення до активних, інтерактивних занять; підвищенні здатності дітей до узагальнення мовних правил, що є основою для формування граматичної компетенції.

Результати впровадження технології доводять, що застосування схем-моделей є одним з ефективних способів сприяння розвитку мовлення, словесно-логічного мислення, пам'яті у дітей дошкільного віку. Цей вид роботи повністю відповідає особистісно орієнтованій моделі навчання, за якої враховуються індивідуальні особливості дитини, допомагає педагогові встановити з вихованцями оптимальні – партнерські стосунки, створити атмосферу емоційної довіри та розкутості [19].

Методика Н. Гавриш з використання інтелектуальних карт та коректурних таблиць є сучасним інструментом з розвитку когнітивних навичок, мислення та мовленнєвих компетенцій у дітей дошкільного віку. Цей метод спрямований на систематизацію знань і сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню інформації через візуалізацію й активну участь дитини в освітньому процесі. Основні аспекти методики Н. Гавриш представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Основні аспекти методики Н. Гавриш з використання інтелектуальних карт та коректурних таблиць**

| Інтелектуальні карти | Коректурні таблиці |
|---|---|
| Візуалізація та структурування інформації: інтелектуальні карти (або ментальні карти) дають змогу дітям краще сприймати та систематизувати знання, розподіляючи їх у вигляді графічної структури. Центральною темою або поняттям є основний елемент карти, від якого відходять гілки – асоціації або підтеми, пов'язані між собою | Розвиток аналітичних здібностей: коректурні таблиці передбачають аналіз і порівняння різних об'єктів, що розвиває увагу та вміння аналізувати. |
| Розвиток асоціативного мислення: Ця методика стимулює дітей створювати асоціації між різними елементами, що сприяє глибшому розумінню та засвоєнню інформації | Формування навичок класифікації: Діти вчаться групувати предмети, виділяти спільні та відмінні ознаки, що сприяє систематизації знань та підготовці до логічного мислення |
| Активація творчих здібностей: Створення інтелектуальних карт дозволяє дітям проявляти творче мислення, що важливо для розвитку уяви та інтелекту | Підвищення концентрації уваги: Завдання з коректурними таблицями стимулюють дитину уважно розглядати кожен елемент таблиці, що розвиває уважність та посидючість |
| Практичне застосуванн я методикипід час ознайомлення з темою «Природа навколо нас», центральною частиною інтелектуальної карти може бути поняття «Ліс». Від нього відходять гілки з назвами дерев, тварин, птахів, пори року, які представлені в лісі. Діти можуть додавати нові елементи, використовуючи свої знання та досвід. | Практичне застосування методики. Вихователь пропонує дітям таблицю, в якій вони мають розставити позначки або символи біля тих об'єктів, які мають певну спільну характеристику (наприклад, «фрукти» та «овочі», де діти в таблиці повинні позначати відповідні об'єкти, такі як яблуко, огірок, апельсин тощо). Це допомагає їм навчитися відрізняти категорії та класи |

Методика використання інтелектуальних карт та коректурних таблиць сприяє залученню дітей до створення інтелектуальних карт і заповненню коректурних таблиць в ігровій формі, робить навчання цікавим, підтримує мотивацію та покращує сприйняття нової інформації, сприяє розвитку образного, асоціативного та логічного мислення, забезпечує системний підхід до навчання, полегшуючи сприйняття та запам'ятовування, підтримує високий рівень активності та зацікавленості дітей у процесі навчання, дозволяє дітям формувати навички роботи з інформацією, що є основою для подальшого навчання та адаптації в школі. Методика Н. Гавриш є ефективним інструментом у роботі з дітьми дошкільного віку, допомагає їм опанувати базові знання, розвивати критичне мислення та покращувати здатність до навчання [9].

Технологія розвитку творчих здібностей на заняттях із малювання Л. Шульги спрямована на розвиток чуттєвого сприйняття світу, асоціативно-образного мислення, уяви, творчих здібностей; формування емоційно-ціннісного ставлення до краси; художньо-творче самовираження дошкільників. Технологія ґрунтується на ідеї, що малювання є не просто відтворенням зовнішнього світу, а способом вираження внутрішнього світу дитини. Л. Шульга розробила підходи, які дозволяють розкрити художній потенціал дитини та сприяють розвитку творчих здібностей засобами образотворення [38]. Основні положення технології Л. Шульги представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Основні положення технології Л. Шульги з розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання**

| Основні положення | Зміст |
|---|---|
| Розвиток асоціативно-образного мислення, уяви, творчих здібностей | навчання дітей вмінню встановлювати різноманітні асоціативні зв'язки, розвитку дослідницьких здібностей в експериментуванні з художніми матеріалами, формуванні здатності входити в образ і передавати його характерні особливості пластикою, |

Продовження таблиці 2.4

| | |
|---|---|
| | жестами, мімікою, голосом, використовувати запас вражень від навколишнього світу та продукувати оригінальні ідеї та рішення |
| Розвиток чуттєвого сприйняття світу і формування естетичного ставлення до нього | розвиток здатності помічати, відчувати і розуміти красу в навколишньому світі; формування культури сприйняття об'єктів краси (природи, людини, мистецтва) і чуттєвого відгуку (здивування, захоплення, милування, радості) в процесі художньо-творчої діяльності (дослідження, гри, фантазування, імпровізації), формування здатності до «входження» в образ, розвиток здатності виражати особисте відношення до світу власною творчістю: словом, кольором, малюнком |
| Художньо-творче самовираження на основі ознайомлення дошкільників із художніми засобами та прийомами малювання | розвиток у дітей потреби в образотворчій діяльності та отримання задоволення від неї, здатності до самовираження за допомогою малювання, володіння навичками образотворчої діяльності, здатності до художнього дослідження, експериментування, самостійного створення художніх образів у малюванні |
| Освітній матеріал | реалізується на тематичних циклах занять із малювання в кожній віковій групі, дозволяє дітям зануритися в певну тему. В кожному циклі розподіл освітнього матеріалу відбувається в залежності від дидактичної мети: ознайомлення, повторення, закріплення, на заняттях: пізнавальних (здобуття художньо-естетичного досвіду); технічних (технічне застосування художнього досвіду); творчих (творче застосування особистісного досвіду) |
| Завдання циклу занять | створення атмосфери зацікавленості та активізації уваги дітей; розвиток чуттєвого сприйняття об'єкта краси; вираження особистого ставлення; створення образу в процесі фантазування, імпровізації; втілення задуму в образотворчу форму; формування здатності до рефлексії щодо творчого процесу та його результату |
| Види занять у | заняття-казка – вид заняття, хід якого будується на |

Продовження таблиці 2.4.

| | |
|---|---|
| технології | сюжеті відомої казки, під час якого діти занурюються в певний епізод, зустрічаються з героями, перевтілюються в казковий персонаж і відображають набутий досвід у малюванні;<br>заняття-гра – вид заняття, під час якого використовуються: ігровий сюжет, правила, прийоми, ситуації, вправи художньо-ігрової діяльності, в процесі якої діти створюють художній образ;<br>заняття-дослідження – вид заняття з елементами художньо-експериментальної діяльності: з кольорами, художніми й нетрадиційними матеріалами, дослідженням особливостей різних засобів художньої виразності: ліній, крапок, мазків, плям, відбитків тощо. Дослідження може супроводжуватися казкою, герої якої назвуть проблему і спонукатимуть до художнього експерименту |
| Ігрові інструменти технології | ігри (ігрові прийоми, ситуації, вправи) інтегруються з різними артзасобами (кольором, лінією, словом, видами і жанрами мистецтва тощо) і виводять дітей на рівень дослідження, асоціювання, фантазування, інтерпретації, імпровізації. Ігри на різних етапах заняття: при ознайомленні з художнім матеріалом, творами мистецтва, виразними засобами, новим словом, у процесі розглядання натури, при входженні в образ, під час образотворчого процесу, при розгляданні творчих робіт [37] |

Технологію розвитку творчих здібностей на заняттях із малювання представлено в методичному посібнику «Барвиста радість» [36]. Посібник містить особливості образотворчої діяльності дітей дошкільного віку різних вікових груп, завдання естетичного розвитку дітей на заняттях із малювання, методичні рекомендації щодо розвитку образотворчої діяльності дітей дошкільного віку з питань: «Милування красою на заняттях із малювання», «Ознайомлення з художнім матеріалом», «Ознайомлення дітей із кольором», «Ознайомлення з образотворчим мистецтвом», «Використання елементів психогімнастики на заняттях із малювання», «Імпровізовані казки, фантазування на заняттях із

малювання», «Використання музики на заняттях із малювання», «Сенсомоторні вправи для підготовки руки дитини до малювання», «Словесні вправи на заняттях із малювання», «Словник художника», «Пам'ятка художника». Технологія пропонує поради для творчих педагогів і батьків, перспективне, календарно-тематичне планування та орієнтовні конспекти занять із малювання для груп четвертого, п'ятого й шостого років життя.

Технологія розвитку творчої особистості (Теорія розв'язання винахідницьких завдань – ТРВЗ) Г. Альтшуллера є системним підходом, який спрямований на розвиток креативного мислення та здатності розв'язувати нестандартні задачі. Технологія була створена Генріхом Альтшуллером, який, аналізуючи патенти та інноваційні відкриття, виокремив принципи та алгоритми, які можуть допомогти знайти творчі рішення навіть у складних ситуаціях. ТРВЗ знаходить застосування у різних галузях, включаючи освіту, і особливо корисна для формування творчої особистості в дошкільній та шкільній освіті [39]. Основні принципи технології теорії розв'язання винахідницьких завдань Г.Альтшуллера представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Основні принципи технології теорії розв'язання винахідницьких завдань Г. Альтшуллера**

| Принципи | Зміст |
|---|---|
| Алгоритмізація творчого процесу | ТРВЗ використовує певні алгоритми, які допомагають впорядкувати процес пошуку рішення та перетворити його на систему, яка може бути застосована для різних завдань. Це передбачає використання технік, як-от аналіз суперечностей та ресурсів, створення ідеальної кінцевої ситуації та ін. |
| Системний підхід до розв'язання задач | Згідно з ТРВЗ, будь-яка задача розглядається як частина більшої системи. Для пошуку рішення важливо враховувати різні аспекти системи, включаючи її підсистеми та зовнішнє середовище.<br>Це вчить дітей підходити до проблеми широко, розглядаючи не лише деталі, але й загальну картину |

Продовження таблиці 2.5

| | |
|---|---|
| Подолання психологічної інерції | ТРВЗ допомагає дітям вчитися мислити нестандартно, усувати шаблонне мислення та відкривати нові підходи до розв'язання проблем.<br>Методика сприяє розвитку у дітей гнучкості мислення, навчаючи їх відходити від стереотипів і використовувати різні шляхи для досягнення мети |
| Робота з суперечностями | Один із центральних методів ТРВЗ – знаходження і подолання суперечностей. Це можуть бути як фізичні, так і технічні суперечності, які потребують нових підходів для їх усунення.<br>Наприклад, при розв'язанні винахідницьких задач дитина вчиться зосереджуватися на сутності суперечності й знаходити варіанти для її подолання |

Технологія ТРВЗ використовує у навчанні дошкільників наступні практичні прийоми:

– винахідницькі ігри та казки: казковий метод, де діти розв'язують вигадані проблеми персонажів, використовуючи свої знання та творчі здібності;

– методика «Сходинки фантазії»: вихователь ставить перед дитиною запитання або задачу, яка потребує нестандартного вирішення, допомагаючи їй крок за кроком формувати уявлення про можливі способи розв'язання;

– ігрові суперечності: вихователь створює ситуації, в яких дітям потрібно подолати умовну суперечність (наприклад, герой не може дістати предмет, бо він надто високо, але в нього є певні ресурси, щоб це зробити);

– робота з конструкторами та моделями: в процесі конструювання вихователь пропонує дітям знайти альтернативні рішення, наприклад, побудувати міст або вежу, використовуючи обмежену кількість деталей [1].

Застосування технології ТРВЗ у дошкільній освіті сприяє розвитку креативності, діти вчаться підходити до розв'язання задач творчо, шукати нові ідеї та виходити за межі звичних рішень. В процесі запровадження технології в дітей формується самостійність у вирішенні задач, у дітей розвивається впевненість у своїх здібностях до розв'язання складних завдань, що важливо

для їх подальшого навчання [7]. Відбувається розвиток логічного та аналітичного мислення, завдяки алгоритмам ТРВЗ діти вчаться послідовно розмірковувати, аналізувати проблему і знаходити для неї оптимальне рішення. В дітей формується стійкість до невдач, ТРВЗ розвиває у дітей терплячість і стійкість у процесі розв'язання задач, адже вони розуміють, що проблема може мати кілька рішень, і якщо одне не вдалося, є інші варіанти [35].

ТРВЗ є ефективною технологією з розвитку творчого потенціалу дитини, формування її аналітичного мислення та впевненості у власних силах. Використання цієї технології у дошкільній освіті сприяє підготовці дітей до сучасного життя, де важливими є навички вирішення нестандартних завдань, а також гнучкість мислення та здатність адаптуватися до нових умов.

Технологія використання логічних блоків Дьєнеша розроблена угорським математиком З. Дьєнешом, спрямована на розвиток логічного мислення, математичних здібностей і пізнавальних навичок дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Логічні блоки складаються з набору геометричних фігур різного кольору, розміру, форми та товщини, що дозволяє створювати різноманітні вправи й задачі [20].

До набору логічних блоків Дьєнеша входять 48 фігур, які розрізняються за такими ознаками:

– Форма: коло, квадрат, трикутник, прямокутник.

– Колір: червоний, синій, жовтий.

– Розмір: великий, малий.

– Товщина: тонкий, товстий.

Технологія логічних блоків Дьєнеша спрямована на основні цілі та завдання:

1. Розвиток логічного та аналітичного мислення. Діти вчаться порівнювати об'єкти, знаходити спільні та відмінні риси, систематизувати й класифікувати предмети.

2. Формування навичок класифікації та систематизації. Завдяки роботі з блоками Дьєнеша, діти освоюють навички групування та класифікації об’єктів за кількома ознаками одночасно.

3. Підготовка до вивчення математики. Діти знайомляться з поняттями множин, логічних операцій, а також основами комбінаторики, що стане в пригоді на уроках математики.

Методичні прийоми роботи з логічними блоками технології Дьєнеша представлені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

**Методичні прийоми роботи з логічними блоками технології Дьєнеша**

| Прийом | Характеристика |
|---|---|
| Класифікація за однією ознакою | Діти обирають фігури лише одного кольору, форми, розміру або товщини, створюючи групу за однією ознакою |
| Класифікація за двома та більше ознаками | Дітям пропонують вибрати фігури, які відповідають одразу декільком характеристикам, наприклад, усі червоні великі квадрати |
| Прийом «Знайди пару» | Педагог обирає одну фігуру і описує її ознаки, а діти шукають таку ж або обговорюють, чим інші фігури відрізняються |
| Створення множин і підмножин | Діти вчаться об’єднувати фігури в множини (наприклад, всі круглі фігури) і виокремлювати підмножини (усі круглі сині фігури) |
| Задачі на виключення | Педагог дає дітям набір фігур, і одна з них не відповідає певній закономірності. Завдання дитини – знайти «зайву» фігуру |
| Побудова логічних ланцюжків | Дітям пропонують розташувати фігури в певному порядку за заданими ознаками (наприклад, великий синій круг, малий червоний квадрат тощо) |

Використання технології логічних блоків Дьєнеша впливає на розвиток уважності та пам’яті: Робота з блоками вимагає концентрації, спостережливості та активізує пам’ять. У дітей дошкільного віку під час ігрових дій з логічними блоками розвивається мовлення та комунікативні навички. Під час опису блоків діти розвивають словниковий запас і вміння аргументувати свої дії. Блоки

Дьєнеша можна використовувати для створення ігор, які стимулюють нестандартне мислення. Технологія дозволяє створювати вправи різної складності, що підходить як для дошкільнят, так і для дітей молодшого шкільного віку [20].

Наприклад, на початку заняття педагог може ознайомити дітей з блоками та ознаками, за якими їх можна класифікувати. В основній частині можна запропонувати дітям завдання, починаючи з простих і поступово ускладнюючи (класифікація за однією ознакою, комбінування за кількома ознаками, пошук «зайвої» фігури). В завершальній частині можна використати підсумкові завдання, де діти самостійно придумають групи блоків або класифікують фігури за кількома критеріями.

Логічні блоки Дьєнеша є ефективним інструментом для раннього розвитку логічного мислення, основ математичного мислення та креативності. Ця технологія добре інтегрується в освітній процес і дозволяє дітям легко засвоювати абстрактні поняття через практичні ігрові завдання.

Не менш цікавим матеріалом для дітей є палички Кюїзенера – дидактичний інструмент для навчання, розроблений бельгійським педагогом Ж. Кюїзенером у 1950-х роках. Це набір різноколірних паличок різної довжини, кожна з яких відповідає певному числу. Паличка найменшої довжини (1 см) позначає число 1, а найдовша (10 см) – число 10. Кожна довжина має свій колір, що полегшує дітям процес асоціації та запам’ятовування чисел.

Використання паличок Кюїзенера в дошкільній освіті є інструментом з розвитку в дітей базових математичних навичок, зокрема таких як:

– лічба та порівняння чисел – діти вчаться рахувати, співвідносити палички різної довжини та порівнювати їх;

– розуміння числових співвідношень під час складання паличок різної довжини, сприймання відношення між числами;

– розвиток просторового мислення засобом маніпуляції з паличками, опановування поняття довжини, ширини та висоти;

– розв’язання математичних задач за допомогою паличок, використання для простих додавань і віднімань, що робить їх чудовим інструментом для наочного пояснення.

Палички Кюїзенера допомагають дітям навчатися через гру, роблять процес вивчення математики захопливим і доступним. Завдяки кольоровому кодуванню та маніпуляціям з паличками, діти швидко засвоюють базові математичні принципи та розвивають логічне мислення, що створює фундамент для подальшого навчання.

Отже, аналіз використання інноваційних технологій в практиці роботи з дітьми дошкільного віку показав, що в сучасний освітній процес закладів дошкільної освіти інтегровано широкий спектр інноваційних технологій, спрямованих на всебічний розвиток особистості дитини. Інтерактивні технології, методи розвитку критичного мислення, психолого-педагогічне проєктування, візуальні моделі та інтелектуальні карти, технології творчого розвитку дозволяють педагогам ефективно адаптувати освітній процес під індивідуальні потреби кожної дитини. Успішне запровадження інноваційних технологій значно підвищує зацікавленість дітей у здобутті пізнавального досвіду, розвиває їхню самостійність, ініціативність та комунікативні здібності. Важливо, що інноваційні технології не тільки полегшують засвоєння пізнавального матеріалу, а й сприяють формуванню ключових компетентностей.

Ефективність використання інноваційних технологій залежить від компетентності та творчого підходу педагогів, які повинні володіти навичками роботи з сучасними методиками. Підтримка освітнього середовища, надання можливостей для професійного розвитку та доступ до необхідних матеріалів є важливими умовами для реалізації таких технологій у дошкільних закладах. У такий спосіб, застосування інноваційних технологій у дошкільній освіті є значним кроком у напрямку формування нового покоління дітей, готових до успішного навчання та адаптації у швидкозмінному світі.

## 2.2. Методичні рекомендації з упровадження інноваційних технологій в закладі дошкільної освіти

Запровадження інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти вимагає спеціально розроблених методичних рекомендацій, що сприяють систематичному та ефективному їх використанню в освітньому процесі. Адже кожна технологія, застосована у роботі з дітьми дошкільного віку, має відповідати віковим особливостям, враховувати індивідуальні потреби вихованців та особливості педагогічного середовища. Ефективне впровадження інновацій не тільки сприяє розвитку у дітей ключових компетентностей, але й покращує їхню емоційну стійкість, комунікативні та когнітивні навички, готує до подальшого навчання та адаптації у соціуму.

Одним із основних завдань нашого дослідження визначено розроблення методичних рекомендацій з упровадження інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти. Особлива увага приділяється інтеграції інноваційних методик у щоденну освітню діяльність, адаптації матеріалів під конкретні групи дітей, а також забезпеченню педагогів інструментами для ефективної організації роботи з різними інноваційними підходами. Розроблені рекомендації спрямовані на оптимізацію роботи вихователів, активне залучення дітей до освітнього процесу, створення умов для виявлення їхніх можливостей у пізнанні світу та забезпеченні емоційного комфорту й мотивації до навчання.

Аналіз актуальних аспектів та використання інноваційних технологій в практиці роботи з дітьми дошкільного віку показав, що в системі дошкільної освіти впроваджуються різні види інноваційних педагогічних технологій: системні, модульні, локальні. Ефективність їхнього впровадження залежить від багатьох факторів, включаючи учасників освітнього процесу. Науковці зазначають, що процес упровадження відбувається поетапно. Серед важливих етапів. А. Дідичук виокремлює: наступні етапи: «ознайомлення з інновацією, авторською програмою; вивчення завдань, які передбаченні законодавством; пошук додаткової інформації, аналізування практики колег і зіставлення

отриманих в його процесі результатів; психологічна, методична, теоретична підготовка педагогів; розробка моделей, рекомендацій щодо впровадження обраної технології; організація, контроль за процесом нововведення, внесення корективів (якщо є потреба); моніторинг управління процесом впровадження інновації» [11, с. 79].

Важливим питанням постає оптимізація роботи вихователів з упровадження інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти. Для сприяння ефективного й систематичного використання сучасних педагогічних підходів важливо враховувати аспекти, які можуть допомогти вихователям у реалізації інновацій в освітньому процесі.

Методичні рекомендації з оптимізації роботи вихователів з упровадження інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти:

1. Перш ніж упроваджувати інноваційну технологію, необхідно оцінити вікові, когнітивні та емоційні особливості дітей у групі, здійснити діагностику інтересів дітей і рівня розвитку, що допоможе підібрати технології, найбільш відповідні для кожної вікової групи.

2. У виборі оптимальних інноваційних технологій потрібно зосереджуватись на тих, які будуть найбільш ефективними в контексті потреб конкретного ЗДО та його освітньої програми. Важливо також враховувати доступність ресурсів для реалізації кожної технології, включно з навчальними матеріалами, обладнанням і підготовкою педагогів.

3. Для підготовки педагогічного колективу до упровадження інновацій слід організувати тренінги, майстер-класи, обмін досвідом для вихователів, які прагнуть упроваджувати нові методики. Необхідно надати педагогам можливість вивчати сучасні підходи шляхом участі у вебінарах, семінарах, переглядів навчальних матеріалів, що висвітлюють новітні освітні інновації.

4. З метою інтеграції інноваційних технологій у щоденну освітню діяльність слід розробити план поетапного впровадження технології, передбачивши адаптацію методик до повсякденних занять. Необхідною умовою

є створення гнучкого графіка для практичного застосування нових технологій у різних видах діяльності – ігровій, художній, мовленнєвій та природничій тощо.

5. Створення сприятливого середовища є важливою умовою ефективного запровадження інноваційних технологій. Необхідно підготувати простір для втілення інноваційних підходів, спроєктувати та облаштувати мобільні локації розвитку, куточки з дидактичними матеріалами, інтерактивні стенди тощо (додаток А). Забезпечити доступ дітей до матеріалів, які підтримують конкретну інноваційну методику, та регулярно оновлювати їх відповідно до нових тем і потреб групи.

6. Оцінка та рефлексія результатів упровадження допоможе відстежувати й коригувати хід запровадження інноваційних технологій. Слід регулярно оцінювати ефективність нових технологій, звертати увагу на рівень зацікавленості, участь дітей та покращення їхніх навичок. Важливо проводити педагогічну рефлексію: обговорювати досвід із колегами, аналізувати результати, знаходити сильні та слабкі сторони впроваджуваних методів.

7. Залучення батьків до процесу інноваційного навчання дозволить урахувати різні питання комплексно, тому доцільно інформувати батьків про нові підходи у вихованні, пропонувати їм залучатися до підтримки дитини вдома, використовувати елементи інноваційних методик. Під час консультацій та батьківських зборів роз’яснювати принципи інноваційних технологій, надавати поради з їх інтеграції в сімейне середовище.

8. Управлінською та методичною службами закладу здійснювати підтримку мотивації педагогів, ураховувати заохочувальні механізми для вихователів, які активно використовують інноваційні технології, підвищувати їхню мотивацію шляхом визнання, премії чи рекомендаціями для підвищення кваліфікації.

Дотримання цих рекомендацій дозволить вихователям створити динамічне й ефективне освітнє середовище, яке розвиває особистість дитини, стимулює її пізнавальну активність та сприяє всебічному гармонійному розвитку, що відповідає сучасним вимогам дошкільної освіти.

Методичні рекомендації з активного залучення дітей до запровадження інноваційних технологій:

Ефективна організація освітнього процесу за допомогою інноваційних підходів дозволяє дітям бути не лише учасниками, а й активними співавторами процесу пізнання. Методичні рекомендації для активного залучення дітей до впровадження інноваційних технологій спрямовані на створення сприятливих умов, що підтримують ініціативу, інтерес до навчання та творчість дітей. Розглянемо основні тези методичних рекомендацій для цього підходу.

1. Створення освітнього середовища з використанням інтерактивних технологій передбачає заохочення дітей брати участь в інтерактивних заняттях, де використовуються технології, наприклад, інтерактивні дошки, планшети або проєктори. Це дозволяє їм активно включатися у процес навчання через залучення в ігри, віртуальні екскурсії та експериментальні завдання. Важливо також забезпечити умови для вільного вибору дітей, створити різні локації, куточки, де діти зможуть обирати навчальні матеріали або інструменти, що дозволяють їм проводити власні міні-дослідження та відкривати нові аспекти обраної теми.

2. Залучення дітей до процесу створення та реалізації освітніх проєктів є важливим складником мотивації. Проєктна діяльність надає можливість спланувати разом із дітьми короткострокові проєкти на теми, які їх цікавлять. Включення їх у планування і вибір етапів дозволяє дітям стати частиною процесу навчання. Дітей старшого дошкільного віку можна залучити до розробки власних проєктів. Для цього необхідно стимулювати дитячу ініціативу шляхом запропонування створення ними простих освітніх проєктів. Наприклад, підготувати матеріали для виготовлення моделей, малюнків або аплікацій на обрану тему, дозволити дітям самостійно обирати та планувати етапи роботи (додаток Б).

3. Впровадження ігрових інноваційних технологій надає широкий вибір із використання освітніх ігор. Важливо організувати ігрову діяльність, спрямовану на дослідження навколишнього світу, наприклад, екологічні ігри,

конструктивні ігри з кубиками чи іншими матеріалами. Це дозволяє дітям опановувати знання за допомогою власного досвіду. Інтерактивні ігрові заняття передбачають використання комп'ютерних ігор або навчальних додатків, що заохочують дітей до експериментів, розв'язання проблем, розширення словникового запасу та логічного мислення.

4. Творче використання технологій є важливим у повсякденній діяльності. Розробку освітніх завдань з інноваційними методами слід впроваджувати у звичний розпорядок заняття, що сприятиме розвитку мислення та уяви дітей. Наприклад, ігри з ментальними картами, створення описів чи історій за схемами або логічними блоками (наприклад, паличками Кюїзенера).

5. Для розвитку комунікативних навичок слід організовувати спільну діяльність у групах. Організація колективних завдань залучає дітей до групової діяльності, що сприяє розвитку соціальних навичок, таких як співпраця, взаємодопомога, повага до інших думок. Це може бути колективне конструювання, складання казок або розв'язання квест-завдань. Розвивальними є інтерактивні вправи з ролями. Включення в заняття завдань, де діти виконують різні ролі (наприклад, «експерти», «дослідники», «конструктори»), розвиває в дітей вміння працювати в команді та відповідальність.

6. З метою формування в дітей вмінь до самостійного розв'язання задач слід використовувати відкриті питання. При виконанні завдань слід ставити перед дітьми питання, які стимулюють їх до самостійного пошуку відповідей. Наприклад, при роботі з природничим матеріалом можна запитати: «Що станеться, якщо...?» або «Як ти думаєш, чому...?». Завдання на вибір оптимальних рішень або обговорення альтернатив розвивають у дітей уміння аналізувати, порівнювати, робити висновки.

7. Постійна підтримка інтересу через інновації та нові методи можу забезпечуватись введенням нових форм навчання. Регулярне додавання нових інноваційних методик (наприклад, робота з логічними блоками Дьєнеша чи методики ТРВЗ Альтшуллера) допоможе уникнути одноманітності та зберегти

зацікавленість дітей. Важливо надати дітям можливість пробувати різні інноваційні інструменти, як-от схеми-моделі, інтелектуальні карти, навчальні гри, та регулярно змінювати форми подачі матеріалу.

Використання цих рекомендацій допоможе вихователям зробити освітній процес більш насиченим і цікавим, а також дасть дітям простір для активної участі й самостійного пізнання. Це сприятиме формуванню в дітей здатності до самовираження, критичного мислення та соціальної адаптації, забезпечить їхню готовність до навчання на подальших етапах освіти.

Методичні рекомендації із забезпечення емоційного комфорту й мотивації до навчання в процесі запровадження інноваційних технологій.

Забезпечення емоційного комфорту та мотивації дітей до навчання є ключовим елементом успішного впровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті. Інноваційні методики, що враховують емоційні потреби дітей, сприяють розвитку позитивного ставлення до навчання та підтримують комфортне освітнє середовище. Розглянемо основні методичні рекомендації щодо цього напряму.

1. Створення доброзичливого емоційного клімату є ключовим аспектом у запровадженні інноваційної технології. Підтримка позитивної атмосфери забезпечується вихователем, який створює атмосферу довіри та взаємоповаги, виявляє чуйність до настрою та емоцій дітей, заохочує їх до самовираження. Слід приділити увагу щоденним ритуалам, використовувати короткі щоденні рутини (наприклад, коло привітання або «радісний момент дня»), які допоможуть дітям налаштуватися на навчання та відчути себе частиною групи.

2. Мотиваційними елементами в навчанні можуть стати інтерактивні завдання: інтерактивні методи (ігри, квести, вікторини), що забезпечують залучення дітей у процес навчання, викликають інтерес та сприяють формуванню внутрішньої мотивації. Під час завдань слід надавати дітям підтримку ініціативи та самостійності, давати дітям можливість обирати завдання з варіантів, які їх цікавлять, або пропонувати їм самостійно встановлювати цілі на заняття.

3. Індивідуальний підхід до кожної дитини позитивно впливатиме на емоційну сферу дітей. Важливо підтримувати емоційні потреби кожної дитини, яка має власний емоційний темп і особливості навчання. Важливо адаптувати завдання, враховуючи індивідуальні особливості дітей, щоб уникати перевантаження та підтримувати зацікавленість. Надання зворотного зв'язку підкреслює успіхи дитини та мотивує до подальшого навчання.

4. Розвиток позитивного ставлення до навчання через гру є важливим аспектом пізнавального процесу. Гра як метод мотивації передбачає інтеграцію в освітній процес навчальної гри, що спрямована на розвиток творчих і пізнавальних навичок [15]. Це дозволяє дітям навчатися без страху помилок, у невимушеній атмосфері. Включення рольових елементів та персонажів у навчальні завдання дозволяє дітям емоційно переживати ігрові ситуації, спонукає до співпраці та інтеракції з іншими.

5. Впровадження інноваційних методик сприяє розвитку емоційного інтелекту. З цією метою використовуються техніки емоційного самовираження, діти навчаються розпізнавати та висловлювати свої емоції за допомогою карток емоцій, малювання або рухових вправ. Вправи на розвиток емпатії та взаємодопомоги допомагають дітям усвідомити емоції однолітків і розвивати здатність до емпатії (додаток В).

6. Використання сенсорно-емоційних стимулів у навчальному процесі сприяє ефективному запровадженню інноваційних технологій. Інноваційні матеріали та інструменти, сенсорні матеріали стимулюють емоційні реакції та інтерес (наприклад, текстурні предмети, яскраві кольорові матеріали). Інноваційні методи арттерапії, такі як малювання піском, робота з глиною чи кольоровими пігментами, дозволяють дітям знижувати тривожність і виявляти емоції в творчому процесі.

7. Створення комфортного та мотивувального освітнього середовища забезпечується організацією фізичного простору. Використання м'яких килимків, затишних куточків для відпочинку, елементів природи дозволять зробити простір привабливим і комфортним для навчання. Різноманітність

матеріалів та активностей та забезпечення доступу до них підтримають інтерес дітей до нових відкриттів (наприклад, конструктори, інтерактивні дошки, книги).

Виконання цих рекомендацій допоможе вихователям створити сприятливе освітнє середовище, в якому діти будуть зацікавлені у навчанні та почуватися емоційно захищеними.

Таким чином, розроблені методичні рекомендації з упровадження інноваційних технологій у закладі дошкільної освіти спрямовані на успішне застосування інновацій і базуються на цілісному підході, який враховує як емоційний, так і когнітивний розвиток дітей. Ефективність запровадження інноваційних технологій забезпечується оптимізацією роботи вихователів, активним залученням дітей до освітнього процесу, створенням умов для емоційного комфорту та мотивації до навчання. Вихователі мають адаптувати інноваційні методи до індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини, сприяти розвитку її творчих та інтелектуальних здібностей.

Рекомендації акцентують на необхідності інтеграції інтерактивних та ігрових методик, що сприяють підвищенню інтересу до навчання та створенню атмосфери співпраці й взаємодії. Загалом, впровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті спрямоване на формування гармонійної особистості, здатної до навчання в комфортному середовищі, де враховуються її індивідуальні особливості. Це орієнтує освітній процес на довгостроковий розвиток життєво необхідних компетентностей дітей дошкільного віку.

# ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та розв’язання проблеми методичних засад запровадження інноваційних технологій в сучасних закладах дошкільної освіти. Результати теоретичного дослідження засвідчили досягнення мети, розв’язання поставлених завдань і дозволили сформулювати наступні висновки:

1. З’ясовано сутність поняття «інноваційні технології», яке в педагогіці визначається як система нових підходів, методів і засобів, спрямованих на вдосконалення освітнього процесу, підвищення його ефективності, а також на створення умов для розвитку творчих здібностей і самостійного мислення у дітей. Встановлено, що інноваційні технології в освіті відзначаються системністю, орієнтацією на результат, а також адаптивністю до швидких змін у суспільстві. Вони поєднують теоретичні підходи з практичними методиками, сприяючи таким чином ефективній реалізації цілей освіти. Також встановлено тісний зв’язок між поняттями «інновація» та «технологія» в педагогіці, де технологія виступає інструментом, який забезпечує практичне впровадження інноваційних ідей і підходів в освітній процес.

2. Визначено актуальні аспекти запровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті: пріоритет особистісно-орієнтованого навчання; застосування інтерактивних технологій; інтеграція різних освітніх напрямів; розвиток креативності. Пріоритет особистісно-орієнтованого навчання враховує індивідуальні потреби, здібності й інтереси кожної дитини, створює умови для максимальної самореалізації та самовираження. Застосування інтерактивних технологій залучає дітей до активного процесу навчання засобами ігрових та групових форм роботи, сприяє їхній соціалізації та розвитку комунікативних навичок. Інтеграція різних освітніх напрямів сприяє створенню цілісного та комплексного освітнього процесу. Розвиток креативності акцентує на формуванні творчих здібностей дітей в процесі застосування інноваційних

технологій. Зазначені аспекти спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку дітей, відповідаючи сучасним вимогам суспільства і формуючи базу для подальшого навчання.

3. Аналіз використання інноваційних технологій в практиці роботи з дітьми дошкільного віку показав, що в сучасний освітній процес закладів дошкільної освіти інтегровано широкий спектр інноваційних технологій, спрямованих на всебічний розвиток особистості дитини. Інтерактивні технології, методи розвитку критичного мислення, психолого-педагогічне проєктування, візуальні моделі та інтелектуальні карти, технології творчого розвитку дозволяють педагогам ефективно адаптувати освітній процес під індивідуальні потреби кожної дитини. Успішне запровадження інноваційних технологій значно підвищує зацікавленість дітей у здобутті пізнавального досвіду, розвиває їхню самостійність, ініціативність та комунікативні здібності. Важливо, що інноваційні технології не тільки полегшують засвоєння пізнавального матеріалу, а й сприяють формуванню ключових компетентностей.

4. Розроблено методичні рекомендації з упровадження інноваційних технологій у закладі дошкільної освіти, які спрямовані на успішне застосування інновацій і базуються на цілісному підході, що враховує як емоційний, так і когнітивний розвиток дітей. Ефективність запровадження інноваційних технологій забезпечується оптимізацією роботи вихователів, активним залученням дітей до освітнього процесу, створенням умов для емоційного комфорту та мотивації до навчання. Вихователі мають адаптувати інноваційні методи до індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини, сприяти розвитку її творчих та інтелектуальних здібностей. Рекомендації акцентують на необхідності інтеграції інтерактивних та ігрових методик, що сприяють підвищенню інтересу до навчання та створенню атмосфери співпраці й взаємодії. Загалом, впровадження інноваційних технологій у дошкільній освіті спрямоване на формування гармонійної особистості, здатної до навчання в комфортному середовищі, де враховуються її індивідуальні особливості. Це

орієнтує освітній процес на довгостроковий розвиток життєво необхідних компетентностей дітей дошкільного віку.

Таким чином, можна зробити висновок, що теоретичне дослідження спрямовано на ефективне розв’язання проблеми методичних засад запровадження інноваційних технологій в сучасних закладах дошкільної освіти.

# СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтшуллер Г. С. Теорія і практика вирішення винахідницьких задач : метод. реком. Кишинів : [б. в.], 1989. 127 с.

2. Антонова О. Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. *Сучасні технології в освіті.* Київ : НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського / упоряд. : Філімонова Т. В. та ін.; наук. консультант Антонова О. Є.; наук. ред. Березівська Л. Д. 2015. С. 8–15.

3. Базовий компонент дошкільної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya (дата звернення: 11.09.2024).

4. Балаєва К. С. Впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес ДНЗ, як необхідна умова модернізації дошкільної освіти України. *Перспективні напрямки вітчизняної науки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. URL: http://nauka.zinet.info/20/ balaeva.php. (дата звернення 19.08.2024).

5. Біла І. М. Пізнавальна активність як вектор творчості. *Актуальні проблеми психології :* зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Срібна хвиля, 2013. Вип 9. С. 4–18.

6. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 137 с.

7. Богат В. ТРВЗ : основні положення : про наук. концепцію теорії розв’язання винахідницьких задач. *Дошкільне виховання.* 2005. № 7. С. 18.

8. Волинець Ю. О., Дорохова Д. О. Інноваційні технології навчання в державних закладах дошкільної освіти : теоретичний аспект. *Молодий вчений.* 2021. Вип. 4 (92). С. 194–197.

9. Гавриш Н. В. Коректурні таблиці в роботі з дошкільниками : що треба знати вихователю. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2023. № 3. URL: https://emetodyst.expertus.com.ua/10004956 (дата звернення: 21.09.2024).

10. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с.

11. Дідичук А. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес сільських закладів дошкільної освіти. *Інноваційні технології в дошкільній освіті :* зб. наук. статей за матеріалами IV міжн. наук.-пр. конференції (м. Переяслав, 20–21квіт. 2021р.). Переяслав, 2021. С. 78–82.

12. Демиденко Т. М. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси, 2004. 216 с.

13. Дитяча психологія : навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. Київ : Академвидав, 2008. 431 с.

14. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.

15. Дьяченко О. Дошкільний вік : психологічні підстави освітньої роботи з розвитку здібностей. *Дошкільне виховання.* 2015. № 1. С. 46–50.

16. Козак Л. Характеристика педагогічних інновацій у роботі з дітьми дошкільного віку. URL: http://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/navchaljnovihovnij_proces/doshkiljna_osvita/vikoristannya_innovacijnih_pedagogichnih_tehnologij_u_doshkiljnih_navchaljnih_zakladah/ (дата звернення: 21.09.2024).

17. Коновальчук І. І. Сутність та властивості інноваційної педагогічної системи. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2011. № 67 (1). С. 89–93.

18. Коченгіна М. Навчання зв’язного мовлення. *Початкова освіта.* 2006. № 12. С. 35.

19. Крутій К. Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі URL: https://drive.google.com/file/d/1RotK0kevV9GG5azi30wEsNvKGUq8oiFg/view (дата звернення: 10.10.2024).

20. Максимова О. О., Ткачук Т. В. Використання блоків Дьєнеша для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку. *Topical aspects of*

*modern scientific research. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference.* CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2024. Pp. 334–337.

21. Пєхота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. Київ : А.С.К. 2003. 187 с.

22. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. *Рідна школа.* 1998. № 12. С. 3–17.

23. Піроженко Т. О. Технологія психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку» URL: http://www.radrozv.edukit.kiev.ua/tehnologiya_radistj_rozvitku/ (дата звернення: 11.10.2024).

24. Плющик Є. В., Титова О. Р., Малішевська І. В. Інтерактивне навчання у закладах у дошкільної освіти як взаємодія дітей із навчальним оточенням. URL: http://eprints.zu.edu.ua/38793/1/083-087.pdf (дата звернення: 11.10.2024).

25. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності : погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів.* 2005. № 23. С. 18–24.

26. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 №40-IV URL: https://ips.ligazakon.net/document/T020040?an=531 (дата звернення: 15.08.2024).

27. Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти : методичні рекомендації / за заг. ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 178 с.

28. Смолюк С. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті. *Інноваційна педагогіка.* 2023. Вип. 58. С. 179–182.

29. Смолюк С. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. *ActaPaedagogicaVolynienses,* 2022. №3. С. 3–8.

30. Трофаїла Н. Д. Емоційний розвиток дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки* : Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. Вип. 45 (106). С. 155–158.

31. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

32. Харченко А. Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка.* 2013. № 3. С. 135–137.

33. Хомяк Т. В. Використання інтерактивних технологій в розвитку мовлення дітей дошкільного віку. URL: https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-interaktivnih-tehnologij-v-rozvitku-movlenna-ditej-doskilnogo-viku-68895.html (дата звернення 26.09.24).

34. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології : навч.посібн. Київ : Академвидав. 2012. 232 с.

35. Шрагіна Л. І. Технологія розвитку креативності. Київ : Шкільний світ, 2010. 160 с.

36. Шульга Л. М. Барвиста радість. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку на заняттях із малювання : метод. посібн. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2017. 336 с.

37. Шульга Л. М. Ігрова технологія як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з малювання. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* Серії : «Педагогіка» та «Психологія», 2015. № 11 (42). С. 25–27.

38. Шульга Л. М. Методологічне підґрунтя технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. *Психологія та педагогіка : сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування :* тези наук. робіт учасників міжн. наук.-практ. конф. (м. Львів, 27–28 жовтня 2017 р.). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2017. С. 106–108.

39. Altshuller G. S. Creativity as an Exact Science : The Theory of the Solution of Inventive Problems. Luxembourg : Gordon and Breach Science Publishers, 1979. 312 p.

40. Ertmer P. A., Ottenbreit-Leftwich, A. T. Teacher Technology Change : How Knowledge, Confidence, Beliefs, and Culture Intersect. *Journal of Research on Technology in Education*, 2010. № 42(3), P. 255–284.

41. Gee J. P. The Anti-Education Era : Creating Smarter Students through Digital Learning. New York : Palgrave Macmillan. 2013. 286 p.

42. Hattie J. Visible Learning : A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge. 2009. 158 p.

43. Kirschner P. A., De Bruyckere P. The Myths of the Digital Native and the Multitasker. *Teaching and Teacher Education*, 2017. № 67. P. 135–142.

44. Plowman L, Stephen C. Exploring the Relationships between Research, Policy, and Practice in Early Childhood Education and Care. *Journal of Early Childhood Research.* 2013. № 11(1). P. 3–19.

45. Whitebread D. The Importance of Play in Promoting Healthy Child Development and Maintaining Strong Parent-Child Bonds : Focus on Preschoolers. *Early Child Development and Care*. 2015. № 185(5), P. 637–653.

# ДОДАТКИ

## Додаток А

### Методичні рекомендації щодо організації мобільних локацій розвитку в освітньому середовищі дошкільної групи

Мобільні локації – це зони, що можуть бути легко змінені, переміщені або адаптовані залежно від теми, заняття або поточних освітніх цілей.

***Основні етапи організації мобільних локацій розвитку***

1. Визначення цілей і завдань мобільних локацій

Насамперед важливо чітко визначити, які освітні, розвивальні або виховні цілі переслідуються. Наприклад, це може бути розвиток дрібної моторики, формування комунікативних навичок, або розвиток креативності. Завданням кожної зони має бути підтримка активності дитини у певному напрямі.

2. Вибір матеріалів і обладнання

Обладнання для мобільних локацій повинно бути легким, зручним для переміщення та безпечним для використання. Це можуть бути контейнери на коліщатках, легкі меблі, що змінюють своє місце, а також адаптивні дидактичні матеріали: кубики, пазли, мольберти, інтерактивні дошки, модулі для будування тощо.

3. Зонування простору

У дошкільній групі можна виокремити декілька мобільних зон, наприклад:

Творча локація (для малювання, аплікації, ліплення);

Науково-дослідна локація (для експериментів з природними матеріалами, пізнання довкілля);

Ігрова локація (місце для сюжетно-рольових ігор);

Рухова локація (простір для руханок, спортивних ігор);

Інтерактивна локація (місце з інтерактивними іграшками або пристроями).

4. Забезпечення мобільності

Важливо, щоб локації можна було легко змінювати або переміщувати, зберігаючи безпечність. Меблі на коліщатках, легкі конструкції, що розбираються, та органайзери сприяють швидкому переформатуванню простору залежно від типу активності.

5. Ротація і тематика

Локації мають змінюватися відповідно до освітніх тем, сезонних особливостей або інтересів дітей. Наприклад, у рамках проєкту про природу навесні можна облаштувати «Локацію молодого дослідника», де діти вивчатимуть рослини, ґрунт та інші елементи природного середовища.

6. Підтримка самостійності дітей

Організація локацій має сприяти самостійності дітей у виборі видів діяльності. Рекомендовано забезпечити доступ до всіх матеріалів та ігор, щоб діти могли вибирати локацію і завдання за власним бажанням, що сприятиме їхній ініціативності та мотивації.

7. Залучення дітей до організації простору

Педагог може залучити дітей до процесу підготовки та оформлення локацій, враховуючи їхні інтереси й бажання. Це може бути колективне декорування зон, обговорення майбутніх активностей або допомога в упорядкуванні матеріалів.

***Приклади мобільних локацій***

– Локація «Сімейна ферма»

Діти грають у рольові ігри, знайомляться з побутом фермерського господарства, використовують ляльки, фігурки тварин, мініатюри сільськогосподарських інструментів.

– «Дослідницька лабораторія»

Діти можуть виконувати прості експерименти з водою, піском, повітрям, знайомлячись із науковими явищами (плавучість, змішування).

– Локація «Будівельний майданчик»

У цій зоні розміщуються конструктори, блоки для будування, щоб діти могли створювати різні будівлі, розвиваючи дрібну моторику та просторове мислення.

***Методичні рекомендації для вихователів***

– Кожна локація має стимулювати дитину на активне дослідження і самовираження, надаючи свободу вибору.

– Вихователям рекомендується моделювати ігрові ситуації, що стимулюють дітей до співпраці та спільної роботи.

– Слід регулярно оцінювати ефективність використання локацій, аналізуючи, як діти взаємодіють з ними, та проводити корекції, щоб локації відповідали їхнім інтересам і потребам.

Впровадження мобільних локацій розвитку допоможе підвищити мотивацію дітей до навчання, забезпечить можливість ефективного застосування інноваційних технологій та створить сприятливе середовище для розвитку в дошкільній групі.

## Додаток Б

### Перелік освітніх проєктів для дітей старшого дошкільного віку

**«Чарівний світ природи»**

Мета: ознайомлення з явищами природи, екосистемами, рослинами і тваринами.

Діяльність: спостереження за рослинами, посадка насіння, створення міні-городу, вивчення тварин.

Результат: виготовлення колажів, міні-фільмів або альбомів про природу.

**«Моя маленька Батьківщина»**

Мета: формування знань про рідний край, традиції, культуру та історію.

Діяльність: створення макетів місцевих пам’яток, вивчення народних свят, інтерв’ю з місцевими жителями.

Результат: створення інтерактивної карти або презентації про рідне місто чи село.

**«Подорож у минуле»**

Мета: ознайомлення з історією та культурною спадщиною.

Діяльність: ігрові реконструкції, костюмовані постановки, розгляд історичних артефактів.

Результат: створення альбому «Давні ремесла» або лялькового театру на історичні теми.

**«Мій екологічний проєкт»**

Мета: розвиток екологічної свідомості, відповідальності за природу.

Діяльність: сортування сміття, висадка дерев, виготовлення екологічних плакатів.

Результат: екологічний куточок або невеликий екологічний фестиваль.

**«Космос поруч»**

Мета: формування уявлень про Всесвіт, планети, космічні явища.

Діяльність: виготовлення моделей планет, вивчення явищ космосу, створення «космічного» макету.

Результат: виставка космічних малюнків, моделей або колажів.

**«Моя професія»**

Мета: знайомство з різними професіями, формування уявлень про працю дорослих.

Діяльність: екскурсії до різних установ, рольові ігри, створення атрибутів професій.

Результат: фотогалерея або «книга професій».

**«Друзі з усього світу»**

Мета: ознайомлення з культурами інших народів, виховання толерантності.

Діяльність: дослідження традицій і свят різних країн, знайомство з національними костюмами.

Результат: виставка костюмів, міні-театр або святковий захід.

**«Світ звуків та мелодій»**

Мета: розвиток музичних здібностей, ознайомлення з музичними інструментами.

Діяльність: прослуховування музики, експерименти з інструментами, самостійне виготовлення простих інструментів.

Результат: музичний концерт або створення аудіозапису.

**«Секрети моїх емоцій»**

Мета: формування емоційної грамотності та навичок саморегуляції.

Діяльність: казкотерапія, ігри на розпізнавання емоцій, арт-терапевтичні заняття.

Результат: виставка дитячих малюнків на тему емоцій, «Книга емоцій».

**«Наш здоровий спосіб життя»**

Мета: виховання культури здоров’я, розвиток фізичної активності.

Діяльність: спортивні ігри, розмови про харчування, ранкова зарядка.

Результат: створення альбому або відео про здоровий спосіб життя.

Ці проєкти сприяють формуванню комплексних навичок, розвивають креативність, самостійність та здатність до співпраці в групі.

## Додаток В

## Вправи на розвиток емпатії для дітей старшого дошкільного віку

**1. Гра «Вгадай емоцію»**

Мета: розвиток вміння розпізнавати емоції та почуття інших людей.

Хід гри: педагог показує дітям картки з обличчями, що зображують різні емоції (радість, сум, гнів, здивування тощо). Завдання дітей – назвати емоцію та пояснити, що може її викликати. Потім діти можуть спробувати показати емоції на обличчі, а інші відгадують.

**2. «Чарівна скринька емоцій»**

Мета: формування розуміння різноманітності почуттів.

Хід гри: у скриньці знаходяться різні предмети (м’які іграшки, речі з різною текстурою, кольорові стрічки). Діти дістають по одному предмету і розповідають, які почуття цей предмет викликає, наприклад: «М’яка іграшка – тепла, затишна, як обійми мами». Це допомагає дітям навчитись асоціювати предмети з емоціями та виражати свої почуття словами.

**3. Вправа «Квітка добрих слів»**

Мета: розвиток доброзичливості, співчуття, вміння хвалити та підтримувати.

Хід гри: діти утворюють коло, а педагог обирає одну дитину для ролі «квітки». Інші по черзі говорять їй приємні слова, що її характеризують. Після цього діти міняються місцями, і хтось інший стає «квіткою».

**4. «Подаруй радість»**

Мета: навчити дітей виявляти доброту та допомагати іншим.

Хід гри: кожна дитина отримує завдання «подарувати радість» однокласнику – сказати комплімент, допомогти чи просто поділитися іграшкою. Наприкінці педагог обговорює з дітьми, як вони почувалися, коли дарували та отримували «радість».

**5. Казкотерапія «Добрий герой»**

Мета: розвиток здатності співпереживати та розуміти почуття інших.

Хід гри: педагог читає дітям казку, у якій герой стикається з труднощами або отримує допомогу від інших. Після прочитання педагог обговорює з дітьми емоції героїв, питає, як би вони вчинили в тій чи іншій ситуації.

**6. «Дзеркало емоцій»**

Мета: розвиток вміння відображати емоції, покращення емоційного сприйняття.

Хід гри: одна дитина показує емоцію (радість, сум, здивування), а інша повинна її «віддзеркалити» – відтворити так само, як бачить. Потім вони міняються ролями. Це вчить дітей уважніше дивитися на емоції інших.

**7. «Лист другові»**

Мета: розвиток уміння виявляти турботу про інших.

Хід гри: педагог пропонує дітям подумати про друга або подругу та намалювати листа з добрими словами. Діти можуть висловити, як вони цінують дружбу та турботу.

**8. Вправа «Сердечко підтримки»**

Мета: розвиток навичок підтримки та уваги до почуттів інших.

Хід гри: педагог роздає дітям паперові сердечка, на яких вони можуть написати чи намалювати щось, щоб підтримати свого друга або подругу. Діти дарують сердечко тому, хто потребує підтримки, наприклад, коли бачать когось сумним чи розчарованим.